

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Uzavření manželství

Zpracoval: Tomáš Brožík

Plzeň 2019

Na tomto místě bych rád poděkoval zejména své rodině za podporu a pomoc, morální i materiální, v průběhu celého mého studia.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2019

Tomáš Brožík

Obsah

1. ÚVOD	1
1.1 PŘEHLED AKTUÁLNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY MANŽELSTVÍ.....	2
2. POHLED DO PRÁVNÍ HISTORIE	4
2.1 UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ PODLE VŠEOBECNÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU Z ROKU 1811	4
2.2 UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ PODLE ZÁKONA O PRÁVU RODINNÉM	5
2.3 UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ PODLE ZÁKONA O RODINĚ	6
3. PŘEDPOKLADY VZNIKU MANŽELSTVÍ DLE SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY	8
3.1 SNOUBENCI.....	8
3.1.1 Osobnostní požadavky a překážky na straně snoubenců.....	10
3.1.2 Projev sňatečné vůle k uzavření manželství.....	16
3.1.3 Další projevy sňatečné vůle.....	20
3.1.4 Svědci.....	21
4. FORMY UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ	24
4.1 OBČANSKÝ SŇATEK	24
4.2 CÍRKEVNÍ SŇATEK	25
5. ZVLÁŠTNÍ ZPŮSOBY UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ	27
5.1 UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ V ZASTOUPENÍ.....	27
5.1.1 Správní řízení o uzavření manželství v zastoupení.....	28
5.2 UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ V PŘÍMÉM OHROŽENÍ ŽIVOTA	29
6. MANŽELSTVÍ S MEZINÁRODNÍM PRVKEM	33
6.1 MANŽELSTVÍ OBČANA ČESKÉ REPUBLIKY S CIZINCEM, NEBO BEZDOMOVCEM UZAVÍRANÉ NA ÚZEMÍ ČR... 33	
6.2 MANŽELSTVÍ DVOU CIZINCŮ, NEBO BEZDOMOVců UZAVÍRANÉ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	36
6.3 UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ OBČANA ČESKÉ REPUBLIKY V CIZINĚ	36
6.4 MANŽELSTVÍ DVOU CIZINCŮ UZAVŘENÉ V CIZINĚ	43
6.5 OVĚŘOVÁNÍ LISTIN PŘI STYKU S CIZINOU.....	43
6.5.1 Superlegalizace	43
6.5.2 Apostille	45
6.5.3 Smlouvy o právní pomoci.....	45
7. PODKLADY A DOKLADY PRO ZÁPIS DO MATRIKY	47
7.1 MATRIČNÍ ÚŘAD A MATRIČNÍ KNIHA	47
7.2 DOTAZNÍK K UZAVŘENÍM MANŽELSTVÍ	48
7.3 RODNÉ LISTY	49
7.4 ŽÁDOST O UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ NA JINÉM VHODNÉM MÍSTĚ, NEBO MIMO STANOVENOU DOBU.....	49

7.5	DOHODA O PŘÍJMENÍ SPOLEČNÝCH DĚTÍ	50
7.6	ŽÁDOST O UVEDENÍ ŽENSKÉHO PŘÍJMENÍ VE TVARU NEODPOVÍDAJÍCÍM PRAVIDLŮM ČESKÉ MLUVNICE	51
7.7	OSVĚDČENÍ O SPLNĚNÍ POŽADAVKŮ PRO UZAVŘENÍ CÍRKEVNÍHO SŇATKU	52
7.8	ROZSUDEK O ROZVODU, NEPLATNOSTI MANŽELSTVÍ, O ZDÁNLIVÉM MANŽELSTVÍ (REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ)	52
7.9	ROZSUDEK O POVOLENÍ UZAVŘÍT MANŽELSTVÍ NEZLETILÉMU	53
7.10	PROTOKOL O UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ	54
7.11	PROMINUTÍ PŘEDLOŽENÍ POTŘEBNÝCH DOKLADŮ	55
8.	SPRÁVNÍ POPLATKY SPOJENÉ S UZAVŘENÍM MANŽELSTVÍ	56
	ZÁVĚR	58
	RESUMÉ	60
	SEZNAM PRAMENŮ A POUŽITÉ LITERATURY	62
	PŘÍLOHY	68

Seznam použitých zkratk

- ABGB Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, neboli Obecný občanský zákoník, ve znění k 1.1.1904.
- MZV Ministerstvo zahraničních věcí.
- NOZ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- NSS Nejvyšší správní soud.
- SpŘ zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- SŘS zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.
- TZ zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- ZMPS zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.
- ZoM zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- ZoR zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.
- ZCNS zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů.
- ZŘS zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

1. Úvod

Tématem této diplomové práce je uzavření manželství. Toto téma jsme si zvolili, neboť se jedná o fenomén neustále aktuální, dotýkající se jak jedince, tak celé společnosti. Jako právní institut prošlo manželství několika staletími dějin v rozličných kulturách, a to nejen v právním smyslu. V právní historii sledujeme jeho význam, díky dochovaným právním památkám, již v římském právu.

Svoji společensko-kulturní tradici si manželství zachovává i v České republice dodnes. To dokladují např. data Českého statistického úřadu, podle nichž bylo v roce 2017 v České republice uzavřeno 52,6 tisíce manželství, což bylo nejvíce za poslední dekádu. Z celkového počtu těchto manželství bylo uzavřeno 9,7 % (5.093) s účastí právě jednoho cizince a 445 sňatků uzavřeli na území České republiky právě dva cizinci.¹

Aktuálnost fenoménu manželství podporuje také v současnosti vedená veřejná diskuse o uzákonění možnosti uzavírání manželství pro osoby stejného pohlaví, kterýmžto krokem by měl být nahrazen v současnosti u nás používaný institut registrovaného partnerství. Zastánci tohoto kroku se opírají o potřebu, právě homosexuálních párů, zakotvit pro ně v právním řádu stejná vzájemná práva a povinnosti, jichž požívají manželé. Dle našeho názoru by bylo takové „srovnání“ práv a povinností na místě, ovšem se zachováním formálního názvu „registrované partnerství“. Nazývat takový svazek manželstvím není v souladu s kulturně-historickým vývojem nejen u nás, ale ani v dalších evropských zemích.

Cílem této diplomové práce je analýza možností uzavření manželství a úkolů orgánů státní správy v této souvislosti, podle současné české právní úpravy, včetně popisu jednotlivých postupů vedoucích k platnému uzavření manželství.

V první části této práce se zaměříme na krátký exkurs do historie manželství. Nebudeme se jím zabývat od dob již zmíněného římského práva, ale pokusíme se stručně charakterizovat uzavírání manželského svazku od doby působnosti Všeobecného občanského zákoníku rakouského, až po zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů. V navazující části připomeneme současnou právní úpravu uzavření manželství, a to zejména z hlediska snoubenců a požadavků na ně kladených. V neposlední řadě se zaměříme

¹ Český statistický úřad [online]. *Vývoj obyvatelstva České republiky, Sňatečnost*. [cit. 3.10.2018]. Ročně. Dostupné z URL: <https://www.czso.cz/documents/10180/61565976/1300691802.pdf/19cba6cb-e958-48bf-a239-ab1d8019aca9?version=1.2>.

na formy uzavírání manželství, které český právní řád připouští a na problematiku uzavírání manželství s mezinárodním prvkem. A konečně se budeme zabírat problematikou podkladů a dokladů potřebných pro akt uzavření manželství a správních poplatků s tím souvisejících.

Jsme si vědomi postavení zvoleného tématu na hranici dvou právních odvětví – mezi právem soukromým a právem veřejným a možného porušení tradičního právního dualismu. Naším cílem je ovšem komplexní zaměření na problematiku uzavírání manželství, a tudíž se, dle našeho mínění, nelze s úspěchem vyhnout ani stránce soukromoprávní stejně, jako se nelze oprostít od veřejnoprávních aspektů dotýkajících se tématu. Opuštění jednoho, nebo druhého hlediska by v nadsázce znamenalo pokoušet se šít jehlou bez ouška; mohli bychom sice bodat, ale nikdy bychom nic neušili. Nejen v teorii, ale i v právní praxi, nelze vyčlenit uzavření manželství striktně pod jedno či druhé právní odvětví. Podíváme-li se na realizaci procesu uzavření manželství, zjistíme, že se de facto jedná o provádění soukromoprávní úpravy veřejnoprávními orgány.

1.1 Přehled aktuální právní úpravy manželství

Účinností nového občanského zákoníku byl z českého právního řádu odstraněn dualismus úpravy rodinného práva, které zahrnuje i problematiku manželství, když zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů byl „novým“ občanským zákoníkem derogován a rodinné právo bylo kodifikováno právě v rámci NOZ. Zákonodárce včlenil rodinné právo do tohoto kodexu jako část druhou, která zahrnuje ust. § 655 – 975.

Rekodifikací soukromého práva doznala změna také úprava mezinárodního práva soukromého, která upravuje problematiku manželství ve vztahu k cizině. Tato úprava je zahrnuta v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů, který nahradil původní zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů.

Manželství však, jak již bylo uvedeno shora, neupravují pouze právní předpisy soukromoprávní. Velmi podstatným předpisem je pro naše téma, mimo jiné, zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a na něj navazující prováděcí vyhláška ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

Z právních předpisů týkajících se některých procesních záležitostí uzavření manželství, bychom mohli uvést zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje řízení ve věcech mladistvého, jenž hodlá uzavřít manželství. Nutno podotknout, že tento právní předpis nabyl účinnosti dnem 1.1.2014 a spadá časově do skupiny právních předpisů, kterými byla rekodifikována část soukromého práva podobně, jako tzv. „nový“ občanský zákoník, nebo zákon o mezinárodním právu soukromém.

V žádném případě nemůžeme tvrdit, že tento shora uvedený výčet právních předpisů upravujících manželství, či dotýkajících se úpravy manželství je taxativní. Naopak se domníváme, že vzhledem k rozsahu dopadu problematiky manželství do společnosti ani takový taxativní výčet není možný.

2. Pohled do právní historie

Manželství je právním institutem známým již stovky let. Již římské právo upravovalo institut manželství pro osoby svobodné, otroky, patricije a plebeje apod. Důkaz o tom můžeme najít např. v jedné ze stěžejních právních památek římského práva, totiž v Zákoně dvanácti desek (*Lex duodecim tabularum*).² Tak hluboko však zasahovat do právní historie nebudeme a pokusíme se stručně prezentovat, jakým způsobem bylo u nás uzavření manželství upraveno, počínaje Všeobecným občanským zákoníkem z roku 1811.

2.1 Uzavření manželství podle Všeobecného občanského zákoníku z roku 1811

Prvním zásadním pramenem³ novodobější úpravy manželství na našem území byl Všeobecný občanský zákoník⁴ (něm.: *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*), který platil v Rakouské monarchii a později i v Československu (na území Čech, Moravy a Slezska; na Slovensku a Podkarpatské Rusi platilo převzaté Uherské právo převážně obyčejové, s částečnou kodifikací⁵) od roku vydání 1811 (císařský patent č. 946/1811 Sb.z.s., ze dne 1.6.1811) do roku 1950.⁶ Bezmála tedy 140 let.

Manželství se podle Všeobecného občanského zákoníku uzavíralo manželskou smlouvou, a to výhradně formou církevního sňatku.⁷ Touto smlouvou se „zasnoubenci“,⁸ jak byly snoubenci označováni, zavazovali k nerozlučnému

² KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 1995. str. 15.

³ Etatizace manželského práva začíná již patentem Josefa II. č. 117 ze dne 16.1.1783.

⁴ Uvádíme ve znění k 1.1.1904.

⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. XXI.

⁶ TRETERA, Jiří Rajmund; HORÁK, Zboj. Některé vlivy kanonického práva na ustanovení Všeobecného občanského zákoníku týkající se manželství. In: DVORÁK, Jan; MALÝ, Karel a kol. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. str. 402.

⁷ V dubnu 1870 byl k tomu vydán zákon pod číslem 51/1870 Ř.z., o manželství osob takových, které nenáležejí k žádné církvi neb společnosti náboženské zákonem uznané, a o vedení rejstříků narozených, oddaných a zemřelých v příčině těchto osob. Tímto zákonem bylo nařízeno, aby v případě ateismu, nebo v případě příslušnosti snoubenců k jiné, než zákonem uznané církvi, byla pro taková manželství, resp. pro takové osoby, ustanovena okresním hejtmanstvím speciální civilní matrika, která obsahovala knihu manželství, knihu narozených a knihu zemřelých. Příslušné bylo okresní hejtmanství podle místa bydliště osoby. Předpis byl zrušen až z. č. 268/1949 Sb., zákon o matrikách.

⁸ Popř. zplnomocněnec za jednoho ze zasnoubenců – srov. ust. § 76 ABGB.

společnému životu, plzení dětí a vzájemné pomoci.⁹ Tato „definice“ manželství zůstala zachována s drobnými změnami dodnes.¹⁰

Obecně můžeme konstatovat, že úprava manželství v ABGB sestává z převzatého práva kanonického, a to včetně zachování překážek manželství, jako bylo např.: kněžské svěcení a slavné řeholní sliby,¹¹ příbuzenství (až do 4. stupně) a švagrovství,¹² ale také soudně prokázané cizoložství,¹³ nebo vražda předešlého manžela.¹⁴

V souvislosti s církevní formou sňatku je třeba připomenout, že to byly právě farní úřady, které spravovaly matriční agendu monarchie. Mimo ně vedli matriční knihy také představení židovských obcí.¹⁵ S tím souvisí další opatření zavedená ABGB, a to sice taková, která nařizovala zasnoubencům osvědčit před uzavřením manželství výpisem z rodné matriky, že neexistuje překážka manželství, která by právě zde mohla být zanesena. Jako příklad uvedme zapovězení dvojího manželství.¹⁶

2.2 Uzavření manželství podle zákona o právu rodinném

Pomyslným nástupcem Všeobecného občanského zákoníku z roku 1811 upravujícím v Československu rodinné právo, a tedy i manželství, se v roce 1950 stal zákon přijatý pod číslem 265/1949 Sb., o právu rodinném, s účinností ke dni 1. ledna 1950,¹⁷ který nahradil recipovaný a částečně již reformovaný Všeobecný občanský zákoník.

Vznik manželství upravoval zákon o právu rodinném hned v první části, přičemž zachovával obě formy uzavírání manželství, tedy jak církevní formu, která byla převzata z ABGB, tak občanský sňatek, který byl do recipovaného zákona vtělen novelou, konkrétně ust. § 1 zákona č. 320/1919Sb., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce

⁹ § 44 ABGB.

¹⁰ K tomu srov. ust. § 655 NOZ.

¹¹ § 63 ABGB.

¹² § 65 a 66 ABGB.

¹³ § 67 ABGB.

¹⁴ § 68 ABGB.

VALEŠ, Václav. *Konfesní právo – průvodce studiem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. str. 111.

¹⁵ Tamtéž str. 109.

Pověření představených ostatních nekatolických církví samostatným vedením matrik proběhlo až v roce 1848.

¹⁶ K tomu srov. ust. § 62 a 78 ABGB.

¹⁷ Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění k 1.1.1950.

a o překážkách manželství, ze dne 22.5.1919.¹⁸ Nutno podotknout, že náboženské sňatky byly povoleny s dodatkem, který nařizoval nejprve provést sňatek občanský (civilní) a až poté církevní.¹⁹ Ten byl, vzhledem k době vzniku zákona, zřejmě chápán spíše jako formalita, či „nutné zlo“.²⁰

Dále můžeme se změnou právní úpravy rodinného práva (manželství), sledovat i rozvoj státních úřadů, neboť matriční úřady již nespádaly pod farní úřady, jak bylo zmíněno výše, ale staly se samostatnými správními orgány státními. Činnost matričních úřadů byla upravena samostatným zákonem č. 268/1949 Sb., o matrikách, s účinností od 1. ledna 1950.²¹

V roce 1952 byl k těmto dvěma výše zmíněným zákonům přijat ještě jeden, velmi krátký zákon, a to z. č. 59/1952 Sb., o uzavírání manželství s cizinci, ze dne 29.10.1952 (účinnosti nabyl dnem vyhlášení – 17.11.1952). Tento zákon stanovil, pro případ vůle uzavřít manželství mezi občanem Československa a cizím státním příslušníkem, obligátní souhlas ministerstva vnitra, nebo jím pověřeného orgánu.²²

Do nového zákona byly převzaty některé požadavky na dokládání stávajícího osobního stavu snoubenců. Můžeme tak např. v ust. § 3 odst. 2 ZpR najít požadavek, aby „(ten) kdo chce uzavřít manželství nové, je nadto povinen prokázat, že jeho dřívější manželství zaniklo anebo bylo prohlášeno za neplatné“. Zároveň byla ale také stanovena možnost prominout pro těžko překonatelnou překážku povinnost předložit požadované doklady.²³

2.3 Uzavření manželství podle zákona o rodině

Přijetí nové Ústavy v roce 1960 vedlo k rekodifikaci značné části občanského práva, včetně práva rodinného, které bylo nově upraveno zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů,²⁴ ze dne 4.12.1963.²⁵

Manželství se podle tohoto zákona uzavíralo tzv. souhlasným prohlášením muže a ženy, že spolu vstupují do manželství, a to před obecním úřadem pověřeným vést matriky,²⁶ nebo před úřadem, který plní jeho funkci, nebo před oprávněným

¹⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. XXII.

¹⁹ § 7 ZpR.

²⁰ Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění pozdějších předpisů.

²¹ Zákon č. 268/1949 Sb., zákon o matrikách, ve znění pozdějších předpisů.

²² Zákon č. 59/1952 Sb., zákon o uzavírání manželství s cizinci.

²³ K tomu srov. ust. § 3 odst. 3 ZpR.

²⁴ Uvádíme ve znění k 1.1.2013.

²⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. XXIV.

²⁶ § 3 ZoR.

orgánem církve, nebo náboženské společnosti. Slavnostně a v přítomnosti dvou svědků.

Můžeme sledovat jistý progres oproti předchozí právní úpravě, která církevní sňatek nepřipouštěla jako proces mající právní význam. Zákonem o rodině se však forma církevního sňatku a sňatku občanského postavila na roveň. Ustanovením § 10 ZoR byl však vystavěn princip, na jehož základě nemohlo dojít k uzavření téhož sňatku jak civilní, tak církevní formou. Pokud byl tedy uzavřen sňatek civilní, mohly být konány ještě církevní obřady pro uzavření manželství, ale již bez právního dopadu. Naopak, byl-li sňatek uzavřen formou církevní (po předložení příslušných dokladů vydaných matričním úřadem), nebylo již možné konat civilní sňatečný obřad.

Zákon o rodině a NOZ se co do úpravy manželství značně podobají. „Nový“ občanský zákoník také množství ustanovení ZoR přebral, nebo jen jinak formuloval. Co se týče přímo uzavření manželství, podle ust. § 3 ZoR se manželství uzavíralo souhlasným a úplným prohlášením muže a ženy, že spolu vstupují do manželství, kdežto dle ust. § 656 NOZ manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, že spolu vstupují do manželství.

Vznik manželství svobodným a úplným souhlasným projevem vůle zakládá,²⁷ dle našeho názoru možnost projevit vůli i jinak, než prohlášením (tedy vyřčením slova „ano“, či významově podobného slova). Touto tezí se budeme zabývat níže.

²⁷ § 656 NOZ.

3. Předpoklady vzniku manželství dle současné právní úpravy

Manželství, jako právní institut, je v českém právním řádu zachyceno, v návaznosti na historickou tradici, zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. A to sice ve druhé části občanského zákoníku, v hlavě I. – manželství; definicí přímo uvedenou v ust. § 655 NOZ, které zní: „*Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*“

Na uvedenou definici manželství navazují následující ustanovení NOZ (§ 656 – 676), která stanoví další podmínky pro uzavření platného manželství, zejména pak podmínky vážící se k osobám snoubenců – tedy muže a ženy,²⁸ kteří hodlají vstoupit do manželství – o kterých pojednáváme v následujících kapitolách.

Obecně lze konstatovat, že právní úprava manželství stojí na několika základních zásadách, mezi které patří: monogamie, dobrovolnost, autonomie vůle, rovnost, solidarita, rozlučitelnost a ochrana slabší strany.²⁹

3.1 Snoubenci

Jak bylo uvedeno výše, pojmem „snoubenci“³⁰ rozumíme v českém právním řádu muže a ženu (lidově ženicha a nevěstu), mající v úmyslu vstoupit spolu do manželství (k tomu srov. ust. § 656 NOZ). Zákon neuvádí okamžik, od kterého lze označení pojmem snoubenci použít, lze se však domnívat, že oním momentem bude okamžik, kdy muž a žena sdělí správnímu orgánu – matričnímu úřadu, popř. soudu (v případě nezletilého), že spolu hodlají vstoupit do manželství.

Zasnoubení (*sponsalia pro futuro*), které např. ABGB zmiňoval v ust. § 45 a 46, zůstává upraveno ve sféře zvyklostí a ustálených tradic, nikoli již v právních normách.³¹ Podle Hrušákové můžeme zasnoubením chápat souhlasný projev vůle

²⁸ Nikdy tedy nemůže uzavřít manželství jakákoli osoba jiná od osoby fyzické.

²⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. str. 43.

³⁰ V dřívější právní úpravě též „zasnoubenci“, k tomu srov. kap. č. 2.1.

³¹ POLIŠENSKÁ, Petra; FEBEROVÁ, Radka; STUHLÍK, Zdeněk. *Musíš znát...Rodinné právo. Manželství*. Praha: Wolters Kluwer 2017, str. 15.

I když jistý dopad lze, dle našeho mínění, v zasnoubení spatřovat, a to sice proto, že se jedná o „slib“ mezi dvěma osobami, že spolu vstoupí do manželství a na tento „slib“ pamatuje NOZ v ust. § 3 odst. 2, pís. d), když stanoví, že: „*daný slib zavazuje [...]*“ ač se de facto jedná spíše o závazek morální, nežli právně vymahatelný.

muže a ženy, že spolu hodlají vstoupit do manželství. Tedy dohodu snoubenců mezi sebou, že hodlají spolu manželství uzavřít.³²

Na osoby snoubenců jsou kladeny rozličné požadavky, jejichž splnění je nutné k platnému uzavření manželství. Tyto požadavky můžeme rozdělit na dvě základní skupiny. První skupinu tvoří požadavky osobnostní povahy (věk, svéprávnost, ad.), druhou pak požadavky směřující k projevu tzv. sňatečné vůle. Někteří autoři uvádějí jako třetí skupinu ještě náležitosti procedurální, vážící se ke sňatečnému obřadu a jeho slavnostnímu a veřejnému provedení.³³ Dle našeho mínění však procedurální náležitosti nemají co dočinění s fyzickým ani psychickým aspektem osobností snoubenců a tudíž bychom je mezi požadavky na osoby snoubenců nezařadili.

Stanovuje-li zákon požadavek slavnostního provedení sňatečného obřadu, lze dovozovat, že je pouze na subjektivním zvážení snoubenců (obvykle pořádajících „svatbu“) a na správním uvážení oddávající osoby a matrikáře, zda je pro ně průběh obřadu dostatečně slavnostní. Zvláště s přihlédnutím k dnešnímu trendu pořádat svatební obřady i na netradičních místech.³⁴ Tuto tezi podporuje i Hrušáková, když ke svatebním obřadům dodává: „(že) [...] *to zatím byla lidová tvořivost, folklór a obyčej ze šedesátých let* [...]“.³⁵

Vedle slavnostnosti požaduje zákon také veřejnost sňatečného obřadu. Důvodem požadavku veřejnosti je, dle Zuklínové, historická tradice navazující na potřebu katolické církve vyloučit tzv. tajné obřady. Zákon o právu rodinném z roku 1950 se však potřeboval vypořádat s jiným problémem, a to sice vyhledáním vhodné náhrady za obřad konstituovaný podle kanonického práva. Dnes je však potřeba brát slavnost a veřejnost sňatečného obřadu dohromady, jako projev vážnosti, které by se mělo institutu manželství dostat.³⁶ Otázkou tak zůstává, do jaké míry je potřeba veřejnost sňatečného obřadu brát na zřetel, když veřejnost de facto zastupuje oddávající a matriční úředník, jako zástupci orgánů veřejné moci a svědkové.

³² HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. str. 45.

³³ K tomu srov. např.: ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří. *Občanské právo hmotné. Svazek 2., Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer 2016, str. 27.

³⁴ I když tuto korekci vhodnosti daného místa by měl provést matriční úřad již během řízení o žádosti provést sňatečný obřad na „jiném vhodném místě“.

³⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo*. Sborník přednášek ze Semináře k novému občanskému zákoníku pro zástupce krajů. 2012.

³⁶ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Vznik manželství. In: ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. str. 7.

V případě, že jeden ze snoubenců je neslyšící, němý nebo nemluví nebo nerozumí česky, je nutná při prohlášení o uzavření manželství nebo vstupu do partnerství přítomnost tlumočnicka., kterého jmenuje ministerstvo spravedlnosti, nebo předseda příslušného krajského soudu.³⁷ Pokud takového tlumočnicka není, může se se souhlasem obou snoubenců ujmout tlumočení jakákoli osoba schopná funkci tlumočnicka nahradit. V tom případě musí tato osoba složit do rukou matrikáře slib dle zákona o znalcích a tlumočnících. Postavení této osoby se od okamžiku složení slibu rovná postavení tlumočnicka jmenovaného ministerstvem, nebo předsedou krajského soudu.³⁸

3.1.1 Osobnostní požadavky a překážky na straně snoubenců

K platnému uzavření manželství musejí snoubenci splňovat podmínky kladené na ně zákonem. Některé jsou za jistých podmínek odstranitelné (přivolení soudu uzavřít manželství staršímu šestnácti let), některé jsou neodstranitelné (uzavření manželství mezi předky a potomky). Tyto podmínky (překážky) jsou uvedeny v ust. § 672 – 676 NOZ. Zda některá tato překážka (*impedimenta matrimonii*) trvá, popřípadě zda byla odstraněna, zkoumá správní orgán v řízení o žádosti uzavřít manželství. Tímto správním orgánem je ve smyslu zákona o matrikách³⁹ matriční úřad, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno.

Podstatné je, že všechny překážky, resp. podmínky, podle ust. § 672 – 676 NOZ nesmějí existovat, resp. musejí být splněny kumulativně. Manželství může totiž uzavřít každý, pokud mu v tom nebrání zákonná překážka.⁴⁰ V případě uzavření manželství přes existující zákonnou překážku prohlásí soud manželství za neplatné na návrh každého, kdo na tom má právní zájem, a to s výjimkou uzavření manželství přes překážku omezené svéprávnosti.⁴¹ Ani na návrh však nelze prohlásit manželství uzavřené nezletilým, nebo osobou s omezenou svéprávností v oblasti manželství, za neplatné, je-li počato dítě, které se narodilo živé.⁴²

³⁷ Předsedům krajských soudů je tato funkce svěřena z důvodu, že jsou to právě krajské soudy, které na základě ust. § 7 odst. 2 zákona o znalcích a tlumočnících (z.č. 36/1967 Sb., ve znění pozdějších předpisů) vedou seznamy znalců a tlumočnicků, kteří složili zákonem předepsaný slib.

³⁸ § 39 ZoM.

³⁹ Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ § 671 NOZ.

⁴¹ § 680 NOZ.

⁴² § 683 NOZ.

3.1.1.1 Nedostatek věku

Mezi základní požadavky na osoby snoubenců patří dostatek věku, který je stanovený dovršením osmnáctého roku věku. Občanský zákoník tento věk vymezuje negativně jako jednu z podmínek kladených na snoubence, a to v ust. § 672 odst. 1. Zároveň však dovoluje ve výjimečných případech, jsou-li pro to důležité důvody, věkovou hranici prolomit, a to sice, lidově řečeno, tzv. „zplnoletněním“. Tedy přivolením soudu uzavřít manželství mladšímu osmnácti let, ale zároveň (a zde již striktně) staršímu 16 let.⁴³

Zákon výslovně nezakazuje možnost uzavřít manželství mezi dvěma nezletilými staršími šestnácti let. Můžeme tedy dovodit, že na základě zásady legální licence (dle čl. 2 odst. 4 Ústavy České republiky a čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod) zde tato možnost je.⁴⁴ Tentýž závěr vyplývá i ze zprávy tehdejšího Nejvyššího soudu ČSR sp.zn. Cpj 179/75, ze dne 31.5.1976.⁴⁵

Řízení o povolení uzavřít manželství mladšímu osmnácti let (a staršímu šestnácti let) se zahajuje zásadně na návrh.⁴⁶ Jediný aktivně legitimovaný podat soudu návrh na zahájení předmětného řízení je nezletilý starší šestnácti let. V případě dvou takových nezletilých hodlajících uzavřít manželství, mohou tento návrh podat oba dva nezletilí. Naopak bude soud nucen zamítnout žádost podanou např. rodiči, tedy zákonnými zástupci nezletilého, či druhým, byť zletilým snoubencem. Tyto uvedené osoby však budou mít v řízení postavení účastníků řízení.⁴⁷ K řízení o povolení uzavřít manželství je vždy věcně příslušný okresní soud.⁴⁸ Místní příslušnost soudu⁴⁹ je určena bydlištěm nezletilého (staršího šestnácti let).⁵⁰

⁴³ K tomu srov. ust. § 672 odst. 2 NOZ a ust. § 367 z. č. ZŘS.

⁴⁴ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka; SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní. 2. opravené vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 122.

⁴⁵ Nejvyšší soud ČSR. *Soudní řízení. Manželství*. sp.zn.: Cpj 179/75, ze dne 31.5.1976.

⁴⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018 str. 320.

⁴⁷ § 368 ZŘS.

⁴⁸ § 3 odst. 1 ZŘS.

⁴⁹ § 4 odst. 1 ZŘS.

⁵⁰ SVOBODA, Karel. Řízení o povolení uzavřít manželství. In: SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David; LEVÝ, Jiří; HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. str. 689.

K tomu srov. zprávu nejvyššího soudu ČSR sp. zn. Cpj 179/75, ze dne 31.5.1976.

Na tzv. emancipaci, tedy „zplnoletnění“, není však právní nárok a soud může, nikoli musí, po zvážení všech výjimečných důvodů v každém konkrétním případě povolit, či nepovolit nezletilému uzavřít manželství.⁵¹

3.1.1.2 Omezení svéprávnosti v oblasti uzavírání manželství

Svéprávnost snoubenců, resp. každého jednotlivého snoubence, je dalším ze základních požadavků zákonem na ně kladených.⁵² Přestože v případě požadavku zletilosti lze z důležitých důvodů prolomit věkovou hranici osmnácti let, pokud by byl jeden ze snoubenců omezen ve svéprávnosti (i) v oblasti uzavřít manželství (např. pro duševní poruchu), nelze tuto překážku překonat rozhodnutím soudu v řízení o povolení uzavřít manželství.⁵³ Tím ale není dotčena možnost znovuoobnovení svéprávnosti v jiném příslušném soudním řízení, čímž by překážka uzavření manželství odpadla.

Podá-li tedy žádost o uzavření manželství osoba, která je omezena ve svéprávnosti, nekoná se na základě této žádosti žádné zvláštní řízení o povolení uzavřít manželství, ale platí právní domněnka o způsobilosti snoubence uzavřít manželství, pokud výrokem soudu o omezení svéprávnosti nebyla taková osoba také omezena v oblasti uzavření manželství.⁵⁴ Správní orgán (matriční úřad) je oprávněn a povinen v předodдавkovém řízení zkoumat, zda neexistuje překážka omezení svéprávnosti snoubence.⁵⁵

Otázkou, která se nabízí, je, zda je potřeba, aby nezletilý, který z jiných důvodů již nabytí plné svéprávnosti (např. dřívějším uzavřením manželství, nebo postupem podle § 37 NOZ) je povinen žádat před uzavřením manželství soud o přivolení k takovému jednání. Svoboda na takovou otázku uvádí odpověď. V takovém případě již není třeba přivolení soudu žádat, neboť ze systematického výkladu ust. § 673 NOZ lze dovést, pro případ nabytí plné svéprávnosti, také způsobilost uzavřít manželství.⁵⁶ S touto tezí se ztotožňujeme,

⁵¹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Vznik manželství. In: ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. str. 41.

⁵² § 672 odst. 1 NOZ.

⁵³ § 673 NOZ.

WIPPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka; SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2. opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 122.

⁵⁴ § 683 NOZ.

⁵⁵ SVOBODA, Karel. Řízení o povolení uzavřít manželství. In: SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David; LEVÝ, Jiří; HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. str. 690.

⁵⁶ Tamtéž str. 694 – 695.

pouze dodáváme nezbytnost spojení s výkladem ust. § 30 odst. 2 NOZ, které přímo stanoví, že „svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.“

Jisté problémy ohledně uzavírání manželství, resp. zákazu uzavřít manželství v důsledku omezení svéprávnosti, souvisejí se změnou zákonné úpravy k 1.1.2014 vzhledem k omezení svéprávnosti fyzické osoby. Rozebírat tuto problematiku však není účelem této práce, a proto v této věci odkazujeme na odbornou literaturu.⁵⁷

3.1.1.3 Překážka jiného statusového svazku

Překážka dříve uzavřeného jiného statusového svazku, tedy manželství, registrovaného partnerství, nebo obdobného svazku uzavřeného v zahraničí⁵⁸ (roz. podle zahraničního právního řádu), který dosud trvá, je překážkou uzavření manželství nového, vyjádřenou v ust. § 674 NOZ. Tato překážka reflektuje tradici monogamie spojenou se židovsko-křesťanskou historií našeho území a vůbec s kontinentálním typem právní kultury.⁵⁹ Zde se jedná i o takový statusový svazek, který trpí vadami, pro které by mohl být prohlášen za neplatný, avšak do takového prohlášení neplatnosti zůstává zákonnou překážkou uzavření manželství nového. Přitom uzavřením v pořadí druhého manželství je založena vada právě druhého manželství, jemuž je první trvajícím manželství překážkou.⁶⁰

Na rozdíl od prvních dvou výše uvedených požadavků věku a svéprávnosti příkládá právní řád zákazu dvojího manželství takovou váhu, že je tento zákaz dokonce vtělen jako trestný čin do zvláštní části trestního zákona (Hrušáková k tomu s nadsázkou dodává, že se jedná o jediný trestný čin, který je současně také trestem, neboť ten, kdo má dvě manželky, má také dvě tchyně⁶¹). Zřejmě nedůsledností zákonodárce není podobným způsobem upraven souběh dvou

Dovolujeme si upozornit na tiskovou chybu v citované publikaci, kde je na str. 694 namísto ust. § 673 dvakrát chybně uveden § 367 NOZ.

⁵⁷ Např.: SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David; LEVÝ, Jiří; HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015.

⁵⁸ Takovým svazkem může být, jak uvádí důvodová zpráva k NOZ, např. francouzský institut *pacte civile de solidarité*, neboli občanský pakt solidarity, který je jako statusový partnerský svazek určen jak pro osoby rozdílného pohlaví, tak pro osoby pohlaví stejného, a to zejména pro úpravu majetkových poměrů mezi takovými partnery.

⁵⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vyd. Praha: Leges, 2014. str. 281.

⁶⁰ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Vznik manželství. In: ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. str. 44 – 45.

⁶¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo*. Sborník přednášek ze Semináře k novému občanskému zákoníku pro zástupce krajů. 2012.

jakýchkoli jiných statusových svazků v jejich libovolné kombinaci, mimo právě souběhu dvou paralelně trvajících manželství.⁶²

Nelze však přehlédnout velmi důležitou věc, a to sice podmínku trvání dříve uzavřeného svazku v době uzavírání nového manželství. Podmínkou pro platné uzavření nového manželství je zánik předchozího svazku zákonem stanoveným (či předpokládaným) způsobem.⁶³ V porovnání se starší právní úpravou již není, z hlediska zákona, za primární důvod zániku manželství považována smrt manžela,⁶⁴ ale rozvod manželství.⁶⁵ To dle nejen našeho názoru koliduje s definicí manželství, která jej označuje, za trvalý svazek muže a ženy. S naším názorem podobný je názor Zuklínové, která uvádí: „*I když zákon o tom výslovně nemluví, přece se předpokládá, že manželství – jako trvalý svazek – zásadně skončí smrtí manžela.*“⁶⁶

V případě uzavření manželství i přes překážku dříve uzavřeného a dosud trvajících manželství, nebo registrovaného partnerství, či obdobného svazku uzavřeného v zahraničí, může soud i bez návrhu prohlásit takové manželství za neplatné.⁶⁷

3.1.1.4 Překážka příbuzenství a vztahů týkajících se osvojení

Překážka příbuzenství mezi snoubenci je zakotvena v právní tradici evropské právní kultury již od dob římského práva. Jak uvádí Kincl, pokrevní příbuzenství (tzv. *cognatio*) vylučovalo uzavřít manželství mezi všemi předky a potomky v linii přímé, v linii pobočné pak do 7., resp. později 4. stupně, nehledě na jejich případný status manželský, či nemanželský.⁶⁸ Na tuto historickou tradici navazuje i český právní řád, který zapovídá manželství mezi příbuznými v ust. § 675 NOZ (potažmo je tento zákaz opět podpořen trestně-právním postihem

⁶² K tomu srov. ust. § 194 TZ.

⁶³ § 754 NOZ.

⁶⁴ K tomu srov. ust. § 22 ZoR.

⁶⁵ K tomu srov. ust. § 754 NOZ.

⁶⁶ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVORÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří. *Občanské právo hmotné. Svazek 2., Díl druhý: Rodinné právo.* Praha: Wolters Kluwer, 2016. str. 42.

⁶⁷ § 685 pís. a) NOZ.

⁶⁸ KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo.* 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 1995. str. 136.

Římské právo vedle pokrevního příbuzenství uplatňovalo také zákaz příbuzenství „práviho“, tedy *agnatio* (ve stejném rozsahu jako *cognatio*, avšak jen po dobu jeho trvání) a švakrovství, tedy *affinitas* (ale pouze v linii přímé a bez sankce).

vyjádřeným v ust. § 188 TZ skutkovou podstatou trestného činu – soulož mezi příbuznými).⁶⁹

Důvody pro zákaz příbuzenských sňatků jsou nejen etické a historické, ale také, a to zejména biologické. Křížením genotypů příbuzných jedinců se zvyšují rizika onemocnění a v krajním případě smrti jedinců takto narozených (či počatých).⁷⁰

Vedle zákazu uzavírat manželství příbuznými biologickými, pamatoval zákonodárce, v citovaném ust. § 675 NOZ, i na příbuzenství založené na základě pozitivního práva. Institut tzv. adopce je znám také již od dob římského práva (tzv. *adoptio*).⁷¹ Logickou důvodnost tohoto zákazu, resp. této překážky uvádí např. Zucklínová ve své publikaci, když říká, že „*osvojením se napodobuje biologické rodičovství [...] (adoptio natura imitatur)*“.⁷² Mezi osvojitelem a osvojencem tedy nelze uzavřít platné manželství. Jak vyplývá z důvodové zprávy k NOZ, pokud dojde ke zrušení osvojení (nezrušitelné lze výjimečně zrušit právě z důvodu uzavření manželství), je možné manželství mezi bývalým osvojencem a osvojitelem platně uzavřít a dříve platný vztah přestává být překážkou manželství.⁷³

V případě uzavření manželství i přes takovou překážku, jakou je příbuzenství, či vztah týkající se osvojení prohlásí soud i bez návrhu manželství za neplatné.⁷⁴

3.1.1.5 Překážka vyplývající z opatrovnictví, poručenského vztahu a pěstounství

Poslední z výčtu překážek, který je občanským zákoníkem pro uzavření manželství stanoven, je překážka vyplývající z institutů opatrovnictví, poručenství a pěstounství. Tyto instituty mají společný jeden významný prvek. Zajišťují nezletilému neplnoprávnému dítěti právní ochranu. Opatrovník, poručník,

⁶⁹ Jelikož smyslem a účelem manželství je, mimo jiné, založení rodiny (srov. ust. § 655 NOZ), je soulož mezi manželi předpokládaným doprovodným jevem v manželství. Z toho důvodu dovozujeme spojitost mezi ust. § 675 NOZ a ust. § 188 TZ.

⁷⁰ HAMANOVÁ, Kateřina; HRUBAN, Vojtěch. *Incest a genetické zatížení – 3. Soudobé příbuzenské sňatky ve světě*. [cit. 1.2.2019]. Vesmír [online]. 5.1.2000. Dostupné z URL: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2000/cislo-1/incest-geneticke-zatizeni.html>.

⁷¹ KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 1995 str. 147.

⁷² ZUCKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří. *Občanské právo hmotné. Svazek 2., Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. str. 89.

⁷³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. str. 295.

⁷⁴ § 685 pís. b) NOZ.

nebo pěstoun nastupuje tak zcela, nebo zčásti na místo rodiče (na rozdíl od osvojení, kde osvojitel nastupuje místo rodiče, tedy se stává rodičem).

Zuklínová uvádí jako důvod k zákazu uzavírat manželství mezi osobami, jenž jsou spojeny jedním z nadepsaných vztahů, vztah závislosti slabší strany (dítěte) na silnější straně (opatrovníku, poručníkovi, pěstounovy) a tím „*hrozí(cí) možnost podmanění vůle slabšího článku vztahu, což a priori vylučuje rovnost při uzavření manželství.*“⁷⁵

My se však přikláníme spíše k názoru Hrušákové, která uvádí: „*(že) vzhledem k tomu, že by byl tou dobou zřejmě jeden ze snoubenců dosud nezletilý, protože jinak by uvedený vztah právně neexistoval, a bylo by třeba povolení soudu, který by při té příležitosti zrušil poručenství nebo pěstounskou péči a manželství by bylo stejně uzavřeno, se jedná spíše o teoretickou libůstku zákonodárce.*“⁷⁶

3.1.2 Projev sňatečné vůle k uzavření manželství

Nezbytnou podmínkou pro vstup do manželství je projevení tzv. sňatečné vůle ze strany snoubenců, a to osobně a každým zvlášť. Nejen NOZ v ust. § 656 spojuje právě se svobodným, úplným a souhlasným projevem (sňatečné) vůle vznik manželství. Tato podmínka je také stanovena mezinárodní Úmluvou o souhlasu k manželství, která již v preambuli, a následně v čl. 1, vyžaduje úplný a souhlasný projev vůle obou stran (roz. obou snoubenců) vyjádřený osobně a veřejně, v přítomnosti předepsaného orgánu veřejné moci.⁷⁷

Projevem takové vůle se tedy rozumí osobní veřejné vyjádření vnitřního přání snoubence, resp. snoubenců, že spolu hodlají vstoupit do manželství, do objektivní reality takovým způsobem, o jehož významu není pochyb.

Jak uvádí Hrušáková, tím, kdo má de facto poslední slovo, a kdo vlastně určuje svým projevem vůle, že manželství vznikne, je, vlivem tradice, nevěsta, protože je to právě žena, která bývá zpravidla tázána oddávajícím jako druhá v pořadí, zda s přítomným mužem dobrovolně vstupuje do manželství.⁷⁸

⁷⁵ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVORÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří. *Občanské právo hmotné. Svazek 2., Díl druhý: Rodinné právo.* Praha: Wolters Kluwer, 2016. str. 29.

⁷⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo.* Sborník přednášek ze Semináře k novému občanskému zákoníku pro zástupce krajů. 2012.

⁷⁷ Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 124/1968 Sb., o Úmluvě o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství.

⁷⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo.* Sborník přednášek ze Semináře k novému občanskému zákoníku pro zástupce krajů. 2012.

Samotné projevení takové vůle však ještě neznamená, že se ze snoubenců stávají manželé. Důležitou roli hraje podmínka, aby snoubenci svou vůli projevili před zákonem stanoveným orgánem veřejné moci (občanský sňatek), nebo před orgánem oprávněné církve (církvní sňatek). Podrobněji k formám manželství viz kapitolu 4.

3.1.2.1 Podmínka projevít sňatečnou vůli osobně

Vzhledem k tomu, že manželství je jediným občanským zákoníkem upraveným statusovým svazkem muže a ženy, který zákon připouští a upravuje,⁷⁹ je, dle historické tradice a mínění zákonodárce na místě, aby projev sňatečné vůle byl učiněn zásadně osobně snoubenci.⁸⁰

Občanský zákoník stanoví v citovaném ust. § 659: „*Manželství se uzavírá tak, že osoba jednající za orgán veřejné moci, anebo osoba, která jedná za orgán oprávněné církve, položí snoubencům jako oddávající otázku, zda spolu chtějí vstoupit do manželství; kladnou odpovědí obou snoubenců vznikne manželství. Manželství vznikne i jinak, je-li zřejmé, že snoubenci prohlašují svou sňatečnou vůli.*“

Podmínka projevít sňatečnou vůli osobně může být ovšem z důležitých důvodů prolomena.⁸¹ Jsou-li proto důležité důvody, může místně příslušný krajský úřad (příslušný podle správního obvodu matričního úřadu) na žádost snoubenců povolit uzavření manželství zmocněncem, projeví-li za jednoho ze snoubenců sňatečnou vůli. Blíže k tomu viz kapitolu 5.1.

3.1.2.2 Vážnost, určitost a dostatek svobodné sňatečné vůle

Dle dikce ust. § 656 NOZ „*vzniká (manželství) svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy.*“ Toto ustanovení, ve shodě s Úmluvou o souhlasu k uzavření manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství z roku 1962,⁸² požaduje svobodný a úplný souhlasný projev vůle snoubenců (*liber ac plenus consensus*). Tím by mělo být zamezeno uzavřít manželství např. pod pohrůžkou fyzického násilí mířícího proti jednomu, či oběma

⁷⁹ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZULÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část.* 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2016, str. 246. Také: HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 3.

⁸⁰ § 659 NOZ.

⁸¹ § 667 NOZ.

⁸² Vyhlášené Ministerstvem zahraničních věcí pod číslem 124/1968 Sb., ze dne 5.8.1968.

snoubencům, a také by mělo být vyloučeno uzavřít manželství v omylu o totožnosti druhého snoubence.

Uzavření manželství v důsledku výše nastíněných okolností je vyjádřen v ust. § 684 odst. 1 NOZ, dle jehož dikce: „*soud prohlásí manželství za neplatné na návrh manžela, jehož projev vůle o vstupu do manželství byl učiněn pod nátlakem spočívajícím v užití násilí nebo vyhrožováním násilím nebo jehož projev vůle o vstupu do manželství byl učiněn jen v důsledku omylu o totožnosti snoubence nebo o povaze sňatečného právního jednání.*“⁸³

Ustanovením § 684 odst. 1 NOZ se neumožňuje podat návrh na prohlášení manželství za neplatné tomu z manželů, jenž se provinil (např. použitím pohrůžky násilím). Jak uvádí Eliáš, uplatní se zde zásada: „*Nebude popřáno sluchu tomu, kdo poukazuje na vlastní hanebnost.*“⁸⁴

3.1.2.2.1 Správní uvážení o dostatečném projevu sňatečné vůle

Jak již bylo uvedeno shora, projev sňatečné vůle směřuje nikoli vůči snoubencům navzájem, ale vůči orgánu veřejné moci, který takové prohlášení přijímá a na jehož uvážení je, zda bylo dikci zákona učiněno zadost.

Projevit svou vůli o vstupu do manželství mohou snoubenci v České republice před:

- a) starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva obce, městské části hlavního města Prahy, městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města, které jsou matričním úřadem, a to pouze ve správním obvodu tohoto matričního úřadu,
- b) starostou nebo místostarostou obce, městské části hlavního města Prahy, městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města, které nejsou matričním úřadem, je-li jeden ze snoubenců přihlášen k trvalému pobytu v jeho správním obvodu, a to pouze ve správním obvodu této obce, městské části hlavního města Prahy, městských obvodů nebo městských částí územně členěných statutárních měst,
- c) primátorem hlavního města Prahy, náměstkem primátora hlavního města Prahy nebo pověřeným členem zastupitelstva hlavního města Prahy, jakož i před primátorem statutárního města, náměstkem primátora statutárního

⁸³ Lhůta pro podání takového návrhu k soudu činí jeden rok a jedná se o lhůtu subjektivní.

⁸⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. str. 297.

města nebo pověřeným členem zastupitelstva statutárního města, a to pouze ve správním obvodu hlavního města Prahy nebo statutárního města.⁸⁵

Pouze tyto, zákonem taxativně vymezené osoby (dále je označujeme také jako „oddávající“) za taxativně vymezených podmínek, jsou osobami jednajícími za orgán veřejné moci ve smyslu ust. § 659 NOZ.⁸⁶

Poslední věta ust. § 659 NOZ stanoví: „*Manželství vznikne i jinak, je-li zřejmé, že snoubenci prohlašují svou sňatečnou vůli.*“⁸⁷ Z této věty tak můžeme usuzovat, že není podmínkou vyslovit známé obligátní „ano“, ale že je možné projevit souhlasnou vůli i jiným srozumitelným způsobem, např. kýváním hlavy, či užitím jiného signálu, či gesta, ze kterého lze jednoznačně vypožorovat záměr snoubence (kladný – uzavřít manželství, nebo negativní – odmítnout vstoupit do manželství).

Podporu této myšlenky najdeme i v důvodové zprávě k NOZ, která uvádí, k ust. § 659, že vzhledem k odlišným způsobům uzavírání manželství v některých církvích a náboženských společnostech, „*je potřeba připustit vznik manželství i jiným dostatečným prohlášením sňatečné vůle.*“⁸⁸ Podobně se k této problematice vyjadřuje i Zuklínová: „*Manželství ale může vzniknout i jinak, za podmínky, že z toho, co se před oddávajícím mezi snoubenci odehrálo, je zřejmé, že snoubenci prohlásili svou sňatečnou vůli.*“⁸⁹

Vzhledem k právě uvedenému, nabývá správní uvážení oddávajícího na významu, neboť je to právě osoba zastupující veřejnou moc (ve smyslu ust. § 659 NOZ), která musí na základě projevu snoubenců posoudit, zda byla vůle projevena snoubenci osobně, dostatečně určitě, vážně a svobodně a zda tedy může manželství vzniknout.

Povinnost posouzení kvality projevu sňatečné vůle samozřejmě vyplývá i pro pověřený orgán oprávněné církve.⁹⁰ Jelikož se ale v případě takového orgánu nejedná o orgán veřejné moci a sňatečný obřad podléhá zvláštní úpravě podle vnitřních předpisů a zvyklostí jednotlivých oprávněných církví a náboženských

⁸⁵ § 11a odst. 1 ZoM.

⁸⁶ K uzavření manželství s mezinárodním prvkem srov. kapitolu 6.

⁸⁷ § 659 NOZ.

⁸⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. str. 289.

⁸⁹ ZUKLÍNŮVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří. *Občanské právo hmotné. Svazek 2., Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. str. 29.

⁹⁰ Na základě ust. § 659 NOZ a ust § 7 odst. 1 pís. c) zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů.

společností, záleží proto právě na takovém orgánu, aby v souladu s předmětnými pravidly rozhodl, zda bylo manželství před ním platně uzavřeno či nikoli. Dle našeho názoru se ale nejedná o správní uvážení.

3.1.3 Další projevy sňatečné vůle

Vedle esenciálního prohlášení, že spolu snoubenci vstupují do manželství, jsou tito povinni učinit ještě další prohlášení, jejichž provedením však manželství nevzniká. Mezi tato prohlášení patří zejména ta, uvedená v ust. § 660 a 665 NOZ. Taková prohlášení se činí již před konáním sňatečného obřadu v rámci tzv. předoddavkového řízení⁹¹ prostřednictvím dotazníku k uzavření manželství (snoubenci jsou popř. upozorněni, že taková prohlášení budou činit před oddávajícím) a za snoubence je pravidelně přednáší oddávajícímu přítomný matriční úředník (v případě občanského sňatku). V případě sňatku církevního provedou taková prohlášení snoubenci před matričním úřadem ještě před uzavřením církevního sňatku. Tato prohlášení snoubenců jsou obligatorní pro obě formy uzavření manželství. Jak občanské, jak bylo naznačeno shora, tak církevní, pro který se vydává osvědčení pro účely církevního sňatku.⁹²

První takový projev (prohlášení) se týká statusové otázky – otázky příjmení snoubenců po uzavření manželství, přičemž ohledně této volby mají snoubenci tři možnosti: buď se dohodnou, že příjmení jednoho ze snoubenců bude společným příjmením obou manželů, nebo mají možnost si každý ponechat své dosavadní příjmení, popř. se rozhodnou, že jeden ze snoubenců sice přijme příjmení druhého snoubence, ale bude za ně připojovat, uvádět a užívat své příjmení dosavadní (bez pomlčky).⁹³ V případě, že původní příjmení snoubence bylo složeno z více příjmení, může být na druhém místě uváděno a užíváno jen jedno z nich.⁹⁴

Druhým takovým projevem je prohlášení o neexistenci překážek uzavření manželství, zdravotním stavu snoubenců, který by jim měl být navzájem znám,

⁹¹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří. *Občanské právo hmotné. Svazek 2., Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. str. 31. nebo HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. str. 47.

⁹² Tamtéž.

⁹³ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří. *Občanské právo hmotné. Svazek 2., Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. str. 30 – 31.

⁹⁴ JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo – zvláštní část*. 5. doplněné vydání. Brno: MU Brno, 2004. str. 20.

o tom, že zvažili budoucí společné bydlení a že se dohodli na úpravě majetkových poměrů manželů.⁹⁵

Tato prohlášení činí snoubenci, jak bylo uvedeno výše, v rámci tzv. předoddavkového řízení (které popř. slouží jako správní řízení o žádosti o vydání osvědčení o sňatečné způsobilosti pro případ církevního sňatku), a to v prvním uvedeném případě. V případě druhém pak během sňatečného obřadu, ovšem zásadně před sňatečným prohlášením,⁹⁶ jedná-li se o občanský sňatek. V případě sňatku církevního může být postup odlišný v závislosti na církvi, či náboženské společnosti, jejíž orgán sňatek uzavírá.

3.1.4 Svědci

Nedílnou součástí sňatečného obřadu je přítomnost dvou svědků, kteří mají osvědčit řádný průběh sňatečného obřadu a měli by figurovat jako základní zastoupení veřejnosti.⁹⁷ Vzhledem k tomu, že část druhá NOZ neobsahuje blíže úpravu týkající se osob svědků, a také zákon o matrikách ani prováděcí vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, nikterak požadavky na osoby svědků neupravují, je nasnadě užít obecného ustanovení o svědcích vyplývajícího z ust. § 39 odst. 2 NOZ.

Občanský zákoník klade na osoby svědků rozličné požadavky, z nichž několik je, dle našeho názoru, pro uzavření manželství minimálně kontroverzních a praxí přehlížených. Pro svědky sňatečného obřadu je zásadní ust. § 39 odst. 2 NOZ (zejm. věta první) které zní: „*Svědky mohou být jen osoby, které na prohlášení a jeho obsahu nemají zájem a nejsou nevidomé, neslyšící, němé nebo neznalé jazyka, v němž je prohlášení učiněno. Svědci musí prohlášení podepsat a být schopni potvrdit schopnost prohlašujícího jednat a obsah jeho prohlášení.*“

Jak komentuje citované ustanovení Zuklínová, svědkem může být pouze osoba fyzická, která však nesmí mít na věci žádný zájem. Nejde tedy o to, má-li zájem shodný, či odlišný, se zájmem osvědčovaným, ale nesmí mít zájem žádný, osvědčované jednání tedy musí být danému svědkovi zcela lhostejné.⁹⁸

⁹⁵ § 665 NOZ.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ § 656 NOZ.

⁹⁸ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Forma právních jednání – II.* Právní prostor [online]. 30.7.2015. Dostupné z URL: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/k-vyklad-pravnich-jednani-ii>. [cit. 28.1.2019].

Vezmeme-li v potaz běžnou českou „svatební praxi“, kdy jako svědci velmi často působí příbuzní (sourozenci, bratřenci, sestřenice) snoubenců, či jejich nejbližší přátelé, či dokonce rodiče, můžeme jen těžko konstatovat, že takové osoby nemají na osvědčované skutečnosti žádný zájem. Zde si tedy dovoluujeme poznamenat, že zákonodárce zcela nepamatoval na takové případy a současná právní úprava má své mezery. Otázkou jistě také zůstává, co s takovými uzavřenými manželstvími osvědčenými „neoprávněnými“ svědky?

Další, poněkud rozporuplnou záležitostí ohledně kvalitativní stránky svědků, je upuštění od úpravy jejich minimálního věku a, jak také dodává Zuklínová, absence úpravy svéprávnosti svědka.⁹⁹

Co se týče potřebného minimálního věku svědků, Daubnerová považuje za nutnost vyžadovat u svědka stejné podmínky, jako u snoubenců, tedy zletilost a plnou svéprávnost.¹⁰⁰ My se s tímto názorem neztotožňujeme, a to z několika důvodů. Předně se jedná o ust. § 39 odst. 2 NOZ, které na osoby svědků neklade žádné podmínky stran jejich věku. Dále se jedná o fakt, že nezletilý může podle platného právního řádu kupříkladu i samostatně provozovat obchodní závod,¹⁰¹ proč by tedy nemohl působit jako svědek, je-li dostatečně rozumově nadán a splňuje-li požadavky podle ust. § 39 odst. 2 NOZ. A konečně vycházíme z osobní zkušenosti, kdy matriční úřad v Domažlicích, po konzultaci s Krajským úřadem Plzeňského kraje, uznal nezletilou, neplnoprávnou fyzickou osobu jako svědka sňatečného obřadu, který řádně proběhl.

Zde, dle našeho názoru, nezbyvá jiného východiska, než aplikovat správní uvážení oddávajícího, resp. matričního úřadu,¹⁰² v jehož obvodu se manželství uzavírá (obdobně jako v případě dostatečného projevu sňatečné vůle – viz kapitolu č. 3.1.2.2.), zda jsou snoubenci navrhovaní svědci dostatečně rozumově nadaní, aby byli schopni dle ust. § 39 odst. 2 NOZ osvědčit uzavření manželství, kterému byli, resp. mají být svědkem i přes to, že nedosahují ani věku osmnácti let,

⁹⁹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Forma právních jednání – II*. Právní prostor [online]. 30.7.2015. Dostupné z URL: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/k-vyklad-pravnich-jednani-ii>. [cit. 28.1.2019].

¹⁰⁰ DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha a.s., 2013. str. 17.

¹⁰¹ BEJČEK, Josef; HAJN, Petr; POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. str. 57.

¹⁰² Z osobní zkušenosti autora spočívá ono správní uvážení, zřejmě z jakési procesní opatrnosti, v prvé řadě z rozmlouvání snoubencům volby takové osoby za svědka a v případě neústupnosti snoubenců v dotazu nadřízenému správnímu orgánu, zda svědka mladšího 18 let lze v souladu s ust. § 39 odst. 2 NOZ za svědka sňatečného obřadu vzít a podle odpovědi pak buď navrhovanou osobu za svědka přibrat, nebo odmítnout.

popř. aniž by byla dána správnímu orgánu možnost přezkoumat svéprávnost, resp. omezení svéprávnosti svědků. Pouze bychom k tomu doporučili omezit se na osoby starší alespoň 15 let.

4. Formy uzavření manželství

Občanský zákoník připouští pouze dvě formy uzavření manželství.¹⁰³ A to sice, jak už bylo naznačeno výše, formu církevní a formu občanskou (civilní). Přitom rozlišení, zda se jedná o církevní, nebo občanský sňatek rozlišuje NOZ pouze na té bázi, před kým snoubenci projeví svou vůli uzavřít manželství. Tedy zda před orgánem veřejné moci, nebo zda před orgánem oprávněné církve podle z. č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů.

Vzhledem k tomu, že uzavřít sňatek lze pouze těmito dvěma formami, je nasnadě, že NOZ také upravuje postup pro případ, kdy se snoubenci rozhodnou uzavřít jak sňatek občanský, tak i sňatek církevní (např. z důvodu tlaku rodiny). Pro tento případ stanoví § 670 NOZ jednoduché pravidlo:

- 1) byl-li uzavřen občanský sňatek, nemají následné náboženské obřady právní následky,
- 2) byl-li uzavřen církevní sňatek, nelze následně uzavřít občanský sňatek.

Z toho lze tedy vyvodit, že není možné uzavřít sňatek oběma zákonem danými formami, ale pouze formou jednou. V případě civilního sňatku pak lze provést církevní sňatek tak říkajíc pouze pro potřeby církve, nebo splnění náboženských tradic či očekávání.

V době přípravy zákonné úpravy byla obligatornost civilního sňatku diskutována, stejně jako zachování, či vypuštění možnosti uzavřít církevní sňatek. Pro obligatorní civilní sňatek se vyslovily např. prof. Hrušáková, nebo doc. Zuklínová.¹⁰⁴ Nakonec však byl do NOZ vtělen jak sňatek civilní, tak církevní.¹⁰⁵

4.1 Občanský sňatek

Jako občanský označuje zákon takový sňatek, který je uzavřen před orgánem veřejné moci za přítomnosti matrikáře.¹⁰⁶ Které osoby lze pro tento případ pokládat za osoby veřejné moci jsme uváděli již v kapitole 3.1.2.2 a definuje

¹⁰³ § 657 NOZ.

¹⁰⁴ PSUTKA, Jindřich. *Konference k připravované rekodifikaci občanského zákoníku*. Ad Notam: Notářský časopis. Praha: C.H.Beck, 2006, roč. 12., č. 1, str. 31 – 34.

¹⁰⁵ K tomu srov. ust. § 657 NOZ.

¹⁰⁶ § 657 odst. 1 NOZ.

je ust. § 11a ZoM. Obligatorní je přítomnost matrikáře. Výjimky, za kterých nemusí být matrikář uzavření občanského sňatku přítomen, jsou následující:

- a) život alespoň jednoho ze snoubenců je přímo ohrožen, nebo
- b) je uzavíráno manželství církevní formou, nebo
- c) v případě, že je manželství uzavíráno před zastupitelským úřadem České republiky.¹⁰⁷

Přítomnost matrikáře se vyžaduje zejména pro jeho odbornou způsobilost,¹⁰⁸ a také na něm je závislý styk snoubenců s matričním úřadem, ověřování základních údajů, dokladů a podkladů snoubenců a zápis sňatku do knihy manželství, která je součástí matriky.¹⁰⁹

4.2 Církevní sňatek

Forma církevního sňatku je zakotvena v ust. § 657 odst. 2 NOZ. Podle tohoto ustanovení projeví snoubenci sňatečnou vůli před orgánem oprávněné církve, nebo náboženské společnosti podle jiného právního předpisu. Tímto předpisem je bezesporu myšlen zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon určuje, jakým způsobem je církvím a nábož. společností státem svěřena pravomoc „konat obřady, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky podle zvláštního právního předpisu.“¹¹⁰ Aby byla církvi, nebo náboženské společnosti tato možnost přiznána, je potřeba, aby byla v souladu se zákonem registrována. Registraci církví provádí na návrh oprávněných osob Ministerstvo kultury, které také vede Rejstřík registrovaných církví a náboženských společností, ve kterém jsou obsaženy údaje o registrovaných církvích a nábož. společnostech (aktuálně jich je čtyřicet¹¹¹), a také vedeny údaje o udělení speciálních oprávnění těmto subjektům podle § 7 odst. 1 ZCNS.¹¹²

¹⁰⁷HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 106.

¹⁰⁸MOTEJL, Otakar; VALÁŠEK, Miloš. *Matriční úřady*. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv [online]. 9.4.2008. Dostupné z URL: https://www.ochrance.cz/uploads/tx_odlistdocument/matricni_urady.pdf [cit. 22.2.2019]. str. 11.

¹⁰⁹HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 106.

¹¹⁰ § 7 odst. 1 pís. c) ZCNS.

¹¹¹ Ministerstvo kultury [online]. *Rejstřík církví a náboženských společností*. [cit. 21.2.2019]. Dostupné z URL: http://www3.mkcr.cz/cns_internet/.

¹¹² K tomu srov. ust. § 18 odst. 1 ZCNS.

Pro uzavření církevního sňatku je potřeba, aby příslušný matriční úřad vydal snoubencům osvědčení k uzavření církevního sňatku.¹¹³ O toto osvědčení musejí snoubenci podat matričnímu úřadu písemnou žádost¹¹⁴ a předložit veškeré doklady potřebné k uzavření manželství civilní formou¹¹⁵ (blíže k tomuto osvědčení viz kapitolu č. 7.7). Místně příslušným matričním úřadem bude ten, v jehož správním obvodu má být manželství formou církevního sňatku uzavřeno. Jaký orgán bude orgánem oddávajícím, pak záleží v tom kterém případě na vnitřních předpisech oddávající oprávněné církve.¹¹⁶

Z celkově čtyřiceti v České republice registrovaných církví a náboženských společností má uděleno zvláštní oprávnění, podle § 7 odst. 1 ZCNS, 21 subjektů, z nichž všechny mají právo ke konání obřadů za účelem uzavření církevních sňatků.¹¹⁷ Jak ale dodává Hrušáková, ne všechny církve k tomu oprávněné skutečně církevní sňatky provádějí.¹¹⁸ Seznam těchto oprávněných církví uvádíme v příloze č. 2.

¹¹³ Osvědčení k uzavření církevního sňatku – viz přílohu č. 4.

¹¹⁴ Žádost o vydání osvědčení k uzavření církevního sňatku – viz přílohu č. 3.

¹¹⁵ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 110.

¹¹⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. str. 52.

¹¹⁷ Ministerstvo kultury [online]. *Zvláštní práva církví a náboženských společností*. [cit. 21.2.2019]. Dostupné z URL: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/prehled-zvlastnich-prav-cns_2-1223.doc.

¹¹⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. str. 52.

5. Zvláštní způsoby uzavření manželství

5.1 Uzavření manželství v zastoupení

Jak jsme již uváděli shora, pravidelně se vyžaduje, aby byl sňatek uzavřen mezi snoubenci osobně přítomnými před oddávajícím za účasti matričního úředníka, či orgánu oprávněné církve v případě církevního sňatku. Právní řád České republiky však připouští výjimku z požadavku osobní účasti snoubenců. Touto výjimkou je možnost uzavřít manželství v zastoupení¹¹⁹ jednoho ze snoubenců.¹²⁰

Tato možnost se vyskytovala v právní úpravě již historicky. Tak např. Všeobecný občanský zákoník z roku 1811 uzavření manželství v zastoupení upravoval v ust. § 76. Obdobně jako v současné právní úpravě bylo potřeba vybavit zástupce plnou mocí, která přesně označovala zastoupeného snoubence, přičemž tato plná moc musela být platná (neodvolaná) v době uzavření manželství, jinak se toto stávalo neplatným.¹²¹ Obdobně upravoval uzavření manželství v zastoupení zákon o rodině (č. 94/1963 Sb.) v ust. § 9. Oproti ABGB bylo stanoveno, do jakého okamžiku nastává účinek odvolání plné moci pro uzavření manželství a stanoven požadavek na obsah i formu plné moci, která navíc musela být úředně ověřena.¹²²

Současnou právní úpravu uzavření manželství v zastoupení nalezneme zejm. v ust. § 669 NOZ a ust. § 38 ZoM. Jak uvádí Eliáš v důvodové zprávě k NOZ, ust. § 669 NOZ obsahuje standartní podobu uzavření manželství v zastoupení s omezením na jednoho snoubence a s přivolením vyššího (správního) úřadu, s neexistencí omezení, pokud jde o stejnost pohlaví zmocněnce a zmocnitele.¹²³ Přitom by se stále mělo jednat o výjimečnou situaci, jak vyplývá z ust. § 669 odst. 1 NOZ: *„jsou-li pro to důležité důvody, může krajský úřad, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno, na žádost snoubenců povolit, aby projev vůle jednoho ze snoubenců o vstupu do manželství za něj učinil jeho zmocněnec.“*¹²⁴

¹¹⁹ Uzavřít manželství v zastoupení je v souladu s čl. 1 odst. 2 Úmluvy o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství.

¹²⁰ § 669 odst. 1 NOZ.

¹²¹ K tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Rv I 245/21, ze dne 7.6.1921.

¹²² HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 32 – 33.

¹²³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. str. 293.

¹²⁴ Ust. § 669 odst. 1 NOZ.

Z dikce shora uvedeného ustanovení můžeme vyvodit, že na povolení uzavření manželství v zastoupení není ze strany snoubenců právní nárok. A to ani v případě, že podají ke krajskému úřadu řádnou žádost.¹²⁵ Bude tedy záležet na správním uvážení krajského úřadu, zda bude žádosti vyhověno, či nikoli. Přitom tyto důvody je třeba posuzovat vždy ve vztahu k jednomu konkrétnímu případu. Mohlo by se jednat o situaci, kdy jeden ze snoubenců je dlouhodobě v cizině, nebo např. ve výkonu trestu odnětí svobody.¹²⁶

Speciální úprava uzavření manželství v zastoupení vyplývá z ust. § 35 odst. 1 písm. g) ZoM pro cizince, jenž hodlá uzavřít manželství (nebo vstoupit do registrovaného partnerství) v České republice. Taková osoba musí k tiskopisu předepsanému v ust. § 32 ZoM přiložit také potvrzení o tom, že manželství uzavřené v ČR bude v domovském státě cizince uznáno za platné také v případě, že bude uzavřeno zmocněncem. Jak uvádí Henych, problém nastává, pokud domovský stát cizince takový doklad nevystavuje (např. Spojené království Velké Británie a Severního Irska). V takovém případě jsou, dle našeho názoru, možné dvě alternativy. Buď je vydán domovským státem cizince jiný, adekvátní doklad (tak je tomu např. u výše zmíněného Spojeného království), nebo je na místě správním uvážení matričního úřadu, zda se nejedná o případ, kdy lze pro těžko překonatelnou překážku prominout předložení takového dokladu.¹²⁷

5.1.1 Správní řízení o uzavření manželství v zastoupení

V případě žádosti o povolení uzavřít manželství zástupcem, vede krajský úřad správní řízení dle správního řádu, přičemž je potřeba dodržet několik pravidel stanovených jak v občanském zákoníku, tak v zákonu o matrikách a samozřejmě ve správním řádu. Předně je potřeba, aby snoubenec¹²⁸ podal místně příslušnému krajskému úřadu žádost o povolení uzavřít manželství,¹²⁹ která musí obsahovat obecné náležitosti podání podle ust. § 37 odst. 2 SpŘ (včetně totožných údajů o druhém snoubenci), dále které věci se týká (žádost o uzavření manželství zmocněncem), co je žádostí sledováno (vydání rozhodnutí o povolení uzavřít manželství zmocněncem).¹³⁰

¹²⁵ § 45 SpŘ.

¹²⁶ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 192.

¹²⁷ Tamtéž str. 185-186.

¹²⁸ Zřídka můžeme v tomto případě použít plurál, neboť tím důvodem, proč by mělo být povolení uzavřít manželství v zastoupení uděleno, je nedosažitelnost jednoho ze snoubenců pro sňatečný obřad. Nelze uzavřít manželství v zastoupení obou snoubenců.

¹²⁹ § 45 SpŘ.

¹³⁰ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 192.

Správní řízení o žádosti o povolení uzavřít manželství v zastoupení je zahájeno dnem, kdy žádost došla příslušnému krajskému úřadu¹³¹ (místní příslušnost se stanovuje dle místně příslušného matričního úřadu) a tento o ní vydává správní rozhodnutí, které by mělo být vydáno ve lhůtě 30 dnů, nebo, ve zvlášť složitých případech, do 60 dnů.¹³² Je nasnadě snoubenci umožnit, aby se seznámil s podklady, na jejichž základě krajský úřad o žádosti rozhodoval, přičemž toto není nutné v případě, kdy rozhodoval pouze na základě snoubencem dodaných podkladů.¹³³

Rozhodnutí vydává krajský úřad v těchto řízeních vždy,¹³⁴ ať už je výsledek rozhodnutí pro žadatele pozitivní, nebo negativní, resp., je-li jeho žádosti vyhověno, či nikoli. Tímto individuálním správním aktem krajský úřad rozhoduje v meritorní věci, a proto lze proti němu podat do 15 dnů odvolání,¹³⁵ o kterém rozhoduje ministerstvo vnitra. Popř. se lze bránit žalobou ke správnímu soudu dle ust. § 65 SŘS.¹³⁶

Ke shora definované žádosti musí být přiložena speciální písemná plná moc obsahující údaje přesně definující jak zmocnitele, tak zmocněnce (kterým může být pouze zletilá fyzická osoba neomezená v této oblasti ve svéprávnosti dle ust. § 38 odst. 3 ZoM) a samozřejmě také druhého ze snoubenců. Podpisy na plné moci musejí být úředně ověřeny.¹³⁷ Odvolání takové plné moci ze strany zmocnitele má právní následky pouze v tom případě, dozví-li se o jejím odvolání druhý snoubenec ještě před tím, než učiní svůj projev sňatečné vůle. V případě, že se o odvolání plné moci dozví druhý snoubenec *ex post*, je manželství i přes toto odvolání právoplatně uzavřeno.¹³⁸

5.2 Uzavření manželství v přímém ohrožení života

Druhou, mohli bychom říci, odchylku, od standartního postupu uzavření manželství můžeme spatřovat v uzavření manželství v případě, že jeden ze snoubenců (nebo oba dva snoubenci – zákon tuto možnost nevyklučuje)

¹³¹ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. str. 375.

¹³² Ministerstvo vnitra [online]. *Uzavření manželství zmocněncem*. [cit. 6.3.2019]. Dostupné z URL: <https://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-manzelstvi-zmocnencem.aspx>.

¹³³ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 192.

¹³⁴ § 67 odst. 1 SpŘ.

¹³⁵ § 83 odst. 1 SpŘ.

¹³⁶ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 192.

¹³⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. str. 53.

¹³⁸ § 669 odst. 3 NOZ.

se nachází v přímém ohrožení života.¹³⁹ V takovém případě hovoříme o sňatku *in extremis temporibus*, na jehož uzavření jsou zásadně sníženy nároky požadované pro řádné uzavření manželství za (tak říkajíc) standartních podmínek, kdy přímé ohrožení života nehrozí.¹⁴⁰

Tyto právní ústupky dopadají na pravidla o veřejnosti a slavnostnosti obřadu, která nemusejí být splněna,¹⁴¹ na místní příslušnosti oddávajícího orgánu, a také na pravidla pro předkládání potřebných dokladů. Nehledě na místo uzavření manželství. Potřeba tedy bude prohlásit, že neexistují překážky manželství, o nichž by snoubenci věděli, a nezbytným také zůstává zjištění totožnosti snoubenců, přičemž zřejmě postačí identifikace osobou, která je sto totožnost snoubence z osobní známosti osvědčit.¹⁴² Nelze také slevit z požadavku dobrovolnosti sňatečného prohlášení.¹⁴³ Je tedy zřejmé, že klasické předoddavkové řízení se konat nemůže a nebude, neboť by hrozilo nebezpečí z prodlení.

Pravidla pro uzavření manželství v přímém ohrožení života můžeme na základě ust. § 667 odst. 1 NOZ rozdělit podle toho, zda se jedná o uzavření manželství v přímém ohrožení života na území České republiky, nebo v cizině. Jedná-li se o první z případů, je k uzavření takového manželství způsobilý kterýkoli orgán veřejné moci uvedený v ust. § 11a odst. 4 ZoM. Jedná-li se o případ druhý, pak se nabízejí možnosti odlišné.

Zákon o matrikách v ust. § 11a odst. 4 připouští možnost uzavřít manželství snoubenci (snoubencům) v přímém ohrožení života na území České republiky „*před starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva obce, městské části hlavního města Prahy, městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města nebo úředníkem zařazeným do obecního úřadu, a to na kterémkoli místě*“, a to bez nutné přítomnosti matrikáře. Ačkoli to zákon o matrikách, na rozdíl od NOZ, výslovně neurčuje, mnozí autoři (např. Daubnerová, Henych, Hrušáková) dodávají také možnost uzavřít manželství

¹³⁹ § 667 odst. 1 NOZ.

Ohrožení života není pojem legálně definovaný. Vzhledem k závažnosti uzavření manželství bychom však takovým ohrožením měli zřejmě chápat pouze případy, kdy snoubenci (snoubencům) bezprostředně hrozí riziko úmrtí. A to v důsledku jakékoli události. Smrt však reálně nastat nemusí, aby manželství zůstalo platně uzavřené.

¹⁴⁰ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří. *Občanské právo hmotné. Svazek 2., Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. str. 32.

¹⁴¹ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 107.

¹⁴² ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Vznik manželství. In: ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. str. 30.

¹⁴³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. str. 292.

v přímém ohrožení života před orgánem oprávněné církve, nebo náboženské společností.¹⁴⁴ Je-li takové manželství v tuzemsku uzavřeno, vyhotoví oddávající neprodleně protokol o uzavření takového manželství a zašle jej neprodleně (do tří pracovních dnů) matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu bylo manželství uzavřeno. Jsou-li oba snoubenci cizinci, pak matričnímu Úřadu městské části Praha 1.¹⁴⁵

Mimo území České republiky může sňatečný obřad podle českého právního řádu v případě přímého ohrožení života snoubence (snoubenců), provést kromě osob uvedených pro případ takového sňatku v tuzemsku, také velitel námořního plavidla registrovaného v námořním rejstříku¹⁴⁶ a plujícího pod českou vlajkou, nebo velitel letadla¹⁴⁷ zapsaného v leteckém rejstříku České republiky.¹⁴⁸ V právě uvedených případech lze uzavřít manželství i v případě, že ani jeden ze snoubenců není státním občanem České republiky. V případě, že alespoň jeden ze snoubenců je státním občanem České republiky, může sňatek v případě přímého ohrožení života snoubence uzavřít také velitel české vojenské jednotky působící v zahraničí.¹⁴⁹ V případě uzavření manželství v přímém ohrožení života v zahraničí, kdy alespoň jeden snoubenec je občanem České republiky, vyhotoví oddávající o takovém sňatku protokol, který zašle bezodkladně zvláštní matrice¹⁵⁰ prostřednictvím zastupitelského úřadu České republiky. Výjimkou je, pokud by bylo takové manželství uzavřeno dvěma cizinci. Pak platí totéž, co v případě uzavření takového manželství na území České republiky – oddávající zašle protokol o uzavření manželství Úřadu městské části Praha 1.¹⁵¹

Jak v případě uzavření manželství v přímém ohrožení života snoubence v tuzemsku, tak v cizině, vyhotovuje oddávající, jak bylo naznačeno shora, protokol o uzavření manželství. Tento protokol dle dikce § 41 odst. 2 ZoM musí

¹⁴⁴ DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha a.s., 2013. str. 22.

HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 107.

HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. str. 106.

¹⁴⁵ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 197–198.

¹⁴⁶ Podle zákona č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁷ Letadlem je myšlen také jiný vzdušný dopravní prostředek jako např. horkovzdušný balón, vzducholoď, nebo vrtulník.

¹⁴⁸ Podle zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁹ § 667 odst. 1 NOZ.

¹⁵⁰ Jako zvláštní matrika působí na základě ust. § 3 odst. 5 ZoM matriční úřad městské části Brno-střed.

¹⁵¹ § 41 odst. 1 pís. b) ZoM.

obsahovat alespoň jména a příjmení manželů, jejich rodná čísla, popř., jejich datum a místo narození. Jakým platným úředním dokladem byla ověřena totožnost snoubenců a prohlášení, že jim nejsou známy překážky, které by uzavření manželství vylučovaly. Je-li takovéto manželství uzavřeno v cizině, přiloží oddávající k protokolu lékařské vyjádření o zdravotním stavu ohroženého snoubence, popř. alespoň prohlášení na životě ohroženého snoubence o jeho zdravotním stavu. V případě, že se jedná o dva cizince, je oddávající povinen je poučit, že takto uzavřené manželství nemusí být platné v jejich domovském státě.¹⁵²

Dle našeho názoru by předložení lékařského vyjádření, nebo alespoň prohlášení na životě ohroženého snoubence o svém zdravotním stavu, mělo doprovázet i sňatek uzavíraný v přímém ohrožení života na území České republiky, neboť oddávajícímu nemusí být vždy zřejmé, zda je stav snoubence natolik dobrý, aby si plně uvědomoval své jednání směrem k uvědomělému uzavření manželství. Nehledě na možnou medikaci léčivem, které je sto omezit vnímání snoubence, přičemž tato skutečnost nemusí být oddávajícímu známa ani zřejmá.

¹⁵² § 41 odst. 2 ZoM.

6. Manželství s mezinárodním prvkem

Na území České republiky, resp. podle českého právního řádu, nemusí nutně docházet pouze k situaci, kdy je uzavíráno manželství mezi dvěma občany České republiky, ale může docházet i k situacím, kdy bude uzavíráno manželství mezi občanem ČR a cizincem, či bezdomovcem (ve významu člověka bez státního občanství).¹⁵³ Takové případy pak můžeme označit jako uzavírání manželství s mezinárodním prvkem.

Vzhledem k tomu, že matriční úřady České republiky nemají, a ani nemohou mít, informace o totožnosti všech cizinců, popř. bezdomovců hodlajících uzavřít manželství podle českého právního řádu, týkají se odlišnosti právní úpravy uzavření manželství s mezinárodním prvkem zejména potřebného dokladování skutečností pro účely zápisu do svazku matriční knihy.

6.1 Manželství občana České republiky s cizincem, nebo bezdomovcem uzavírané na území ČR

Podají-li příslušnému matričnímu úřadu žádost o uzavření manželství snoubenci, z nichž alespoň jeden je státním občanem České republiky s trvalým pobytem v České republice a druhým je cizinec, popř. osoba bez státní příslušnosti, je zapotřebí, aby matričnímu úřadu předložili potřebné doklady.¹⁵⁴

Ze strany snoubence – občana České republiky – se bude jednat dle ust. § 33 ZoM o rodný list, doklad o státním občanství, výpis údajů z informačního systému evidence obyvatel o místě trvalého pobytu, výpis z evidence obyvatel o osobním stavu, pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo úmrtní list zemřelého manžela, popřípadě pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, nebo úmrtní list zemřelého partnera.

V praxi by se však toto ustanovení uplatnilo pouze v případě, že si matriční úřad nemůže sám tyto informace opatřit v rámci své úřední činnosti buď z matriční knihy, kterou sám vede, ze základního registru obyvatel, nebo z informačního systému evidence obyvatel, či z informačního systému evidence občanských průkazů.¹⁵⁵

¹⁵³ K tomu srov. ust. § 36 ZoM a sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 108/2004 Sb.m.s. o sjednání Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti.

¹⁵⁴ § 664 NOZ.

¹⁵⁵ § 81a ZoM.

Ze strany snoubence – cizince, popř. bezdomovce – je nutné předložit příslušnému matričnímu úřadu tyto doklady: rodný list, doklad o státním občanství,¹⁵⁶ doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo doklad o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství, je-li cizím státem vydáván, potvrzení o osobním stavu a pobytu, je-li cizím státem vydáváno,¹⁵⁷ úmrtní list zemřelého manžela, jde-li o ovdovělého cizince; tento doklad není třeba předkládat, je-li tato skutečnost uvedena v dokladu o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo dokladu o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství, pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, jde-li o rozvedeného cizince, potvrzení o tom, že bude manželství v domovském státě cizince uznáno za platné, je-li uzavíráno zmocněncem, pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, anebo úmrtní list zemřelého partnera, jde-li o cizince, který žil v partnerství, doklad, kterým je možné prokázat totožnost.¹⁵⁸

Ust. § 35 ZoM ke shora uvedeným dokladům stanovuje pro cizince, kteří nejsou občany Evropské unie, popř. státu připojeného k Dohodě o Evropském hospodářském prostoru¹⁵⁹ nebo jejich rodinnými příslušníky, aby předložili matričnímu úřadu také potvrzení o oprávněnosti pobytu na území České republiky vydané Policií ČR.¹⁶⁰ Takové potvrzení nesmí být starší než sedm pracovních dnů.¹⁶¹ Toto zákonné opatření má zejména zabránit cizincům, kteří v České republice pobývají neoprávněně, aby sňatkem svoji přítomnost na území České republiky legalizovali.¹⁶²

K případu účelově uzavřeného manželství viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 58/2013-43, ze dne 2.10.2013, ve kterém NSS označil jednání žalované jako obcházení ust. § 87e odst. 1 pís. c) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění do 31.12.2010 (ke dni 16.3.2019 se jedná o ust. § 87 odst. 1 pís. d) citovaného

¹⁵⁶ Státní občanství lze dle ust. § 35 odst. 3 ZoM prokázat také cestovním dokladem.

¹⁵⁷ Doklad o státním občanství, doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo doklad o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství, je-li cizím státem vydáván a potvrzení o osobním stavu a pobytu, je-li cizím státem vydáváno, lze uvést na jednom dokladu.

¹⁵⁸ § 35 odst. 1 ZoM.

¹⁵⁹ Jedná se o občany Lichtenštejnska, Islandu a Dánska.

¹⁶⁰ Tato potvrzení vydávaly až do 31.12.2013 orgány cizinecké policie ČR. Od 1.1.2014 vystavovalo tyto doklady Ministerstvo vnitra. Od 9.6.2014 tato potvrzení opět vystavují orgány cizinecké policie ČR.

¹⁶¹ § 35 odst. 2 ZoM.

¹⁶² HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 187.

zákonu), když žalovaná uzavřela manželství s občanem ČR, aby legalizovala svůj pobyt na území ČR.¹⁶³

Jak již bylo uvedeno shora, pro případ, že snoubenec – cizinec hodlá uzavřít v České republice manželství a nemluví, nebo nerozumí česky,¹⁶⁴ či je neslyšící, nebo němý, je potřeba při sňatečném obřadu přítomnost tlumočníka, jíž zajišťují snoubenci na vlastní náklady (nestanoví-li zvláštní předpis jinak¹⁶⁵).

Zvláštní úpravu obsahuje ZoM pro případ, kdy občan ČR hodlající vstoupit do manželství na území České republiky, přičemž v tomto případě není rozhodující, zda druhým snoubencem je občan ČR, nebo cizinec či bezdomovec, má trvalý pobyt mimo Českou republiku. V těchto případech nelze aplikovat ust. § 81 ZoM a takový snoubenec je povinen předložit příslušnému matričnímu úřadu potřebné doklady, podle ust. § 33 ZoM (výčet těchto dokladů uvádíme shora). Důvodem pro takové ustanovení je potřeba zjistit skutečný osobní stav snoubence, který se může lišit od stavu evidovaného českými správními úřady. Listiny pro tento případ vydané v cizině musejí být úředně přeloženy do českého jazyka (s výjimkou jazyka slovenského) a musejí být opatřeny příslušnými ověřeními, jsou-li vyžadována.¹⁶⁶ Absenci těchto ověření lze prominout, pokud by jejich opatření bylo spojeno s těžko překonatelnou překážkou.¹⁶⁷

Uvážíme-li, že snoubenec (občan České republiky) se nemusí nutně zdržovat pouze na území jednoho zahraničního státu, dojdeme k otázce, který stát je vlastně příslušný k vydání požadovaných dokladů. Odpověď na tuto otázku nalezneme v ust. § 34 odst. 2 ZoM, které stanoví, že příslušným státem je ten stát, na jehož území má (občan České republiky žijící v zahraničí) pobyt. Jak uvádí Henych, nelze použít pojem „trvalý pobyt“, neboť řada států takový pojem nezná. Vycházet by se tak mělo z důvodu, proč jsou ty které listiny jako podklad pro uzavření manželství vyžadovány a příslušným je tedy vždy stát, na jehož území se dotyčná osoba reálně převážně zdržuje.¹⁶⁸

¹⁶³ Nejvyšší správní soud. Rozsudek č.j. 1 As 58/2013-43, ze dne 2.10.2013.

¹⁶⁴ Dle informace ministerstva vnitra č. 8/2015, ze dne 21.4.2015, nelze na území České republiky konat sňatečný obřad v jiném jazyce, než v jazyce českém s možností tlumočení, v některých případech (§ 39 ZoM) povinným.

¹⁶⁵ Jedná se o zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁶ § 12 odst. 1 ZMPS.

¹⁶⁷ § 57 ZoM.

¹⁶⁸ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 183.

6.2 Manželství dvou cizinců, nebo bezdomovců uzavírané na území České republiky

Dalším případem hodným zřetele je možnost uzavření manželství dvou cizinců, nebo bezdomovců, či cizince a bezdomovce na území České republiky. Pro takové snoubence bude de facto platit totéž co pro cizince, který hodlá uzavřít na území České republiky manželství s občanem České republiky. Je tedy zapotřebí, aby byly ze strany těchto cizinců předloženy požadované doklady podle ust. § 35 odst. 1 ZoM (již byly uvedeny v kapitole 6.1), včetně úředního překladu do českého jazyka a s doplněním o předepsaná ověření.

Není podmínkou, aby do manželství museli vstoupit dva cizinci pocházející z téhož státu; podmínkou bude pouze, aby oba předložili matričnímu úřadu příslušné dokumenty pocházející ze země jejich (trvalého) pobytu.

Ačkoli se nejedná o uzavření manželství dvou cizinců na území České republiky, ale přesto podle českého právního řádu, je nasnadě zmínit ještě jeden případ, a to sice uzavření manželství dvou cizinců, nebo bezdomovců před kapitánem letadla registrovaného v českém leteckém rejstříku, nebo před velitelem plavidla plujícího pod českou státní vlajkou. I taková manželství podléhají zápisu do svazku matriční knihy, jak již bylo uvedeno shora. Tento zápis provede na základě doručeného protokolu o uzavření manželství Úřad městské části Praha 1.¹⁶⁹

6.3 Uzavření manželství občana České republiky v cizině

Další variantou uzavření manželství, kterou český právní řád uznává, je uzavření manželství v cizině, přičemž se nabízí několik možností. Předně se může jednat o uzavření manželství před zahraničními orgány k tomu oprávněnými (ať už civilními, nebo církevními), nebo může být manželství uzavřeno před zastupitelským úřadem České republiky v cizině, a to buď mezi dvěma občany České republiky, nebo popř. mezi občanem ČR a cizincem, či bezdomovcem.

Pokud pak občané České republiky chtějí, aby jejich manželství bylo v ČR uznáno, je potřeba o takové uznání požádat zvláštní matriku, kterou vede Úřad městské části Brno-střed.¹⁷⁰ K tomuto zápisu je nutno podat zvláštní matrice žádost o zápis o uzavření manželství a přiložit k ní potřebné doklady úředně

¹⁶⁹ § 41 odst. 1 ZoM.

¹⁷⁰ § 42 odst. 1 ZoM.

přeložené do češtiny a opatřené potřebnými ověřeními.¹⁷¹ Jedná se zejména o cizozemský matriční doklad, doklad o státním občanství České republiky (občanský průkaz, cestovní pas), popř. další doklady, není-li z předložených možné získat veškeré informace potřebné pro zápis do matriky.¹⁷² Kvůli zápisu do zvláštní matriky nemusejí snoubenci/manželé osobně cestovat do Brna. Případné úkony vůči zvláštní matrice lze činit jednak přímo před zvláštní matrikou, jednak prostřednictvím „obecných“ matrik, zastupitelských úřadů České republiky, či, ve vybraných případech, před krajskými úřady.¹⁷³

Zvláštní matrika pak v případě chybějících nebo neúplných podkladů pro zápis matriční události do knihy manželství vyzve manžele prostřednictvím odesílajícího úřadu k doplnění podkladů. Bělohávek uvádí, že nejsou-li případné nedostatky v dokladování v přiměřené lhůtě manžely odstraněny a žadatelé trvají na své žádosti o zápis do knihy manželství, zahájí zvláštní matrika správní řízení, které bude ukončeno rozhodnutím správního orgánu, že zápis do zvláštní matriky proveden nebude a žádost o zápis se zamítá. Proti tomuto rozhodnutí lze podat odvolání k odboru vnitřních věcí Magistrátu města Brna,¹⁷⁴ popř. lze podat dle ust. § 65 odst. 1 SŘS správní žalobu ke krajskému soudu v Brně. Dle našeho názoru je však správní řízení zahájeno ve smyslu ust. § 44 odst. 1 SpŘ již okamžikem, kdy žádost o zápis o uzavření manželství dojde zvláštní matrice.

Žádost o zápis manželství není potřeba zvláštní matrice předložit v případě, že na základě mezinárodní smlouvy je zajištěna spolupráce českých matričních úřadů s příslušnými zahraničními matričními úřady. V tom případě není nutné ani vyšší ověření takto získaných listin.¹⁷⁵

Zákon o mezinárodním právu soukromém stanoví, že: „*listina vydaná [...] úřadem v cizině, která platí v místě, kde byla vydána, za listinu veřejnou [...] má důkazní moc veřejné listiny také v České republice, jestliže je opatřena předepsaným ověřením.*“¹⁷⁶ V případě chybějícího vyššího ověření listin může matriční úřad prominout, pro těžko překonatelnou překážku, předložení předepsaného ověření. Totéž platí podle ust. § 39 odst. 2 vyhlášky č. 207/2001 Sb.,

¹⁷¹ Žádost o zápis o uzavření manželství – viz přílohu č. 6.

¹⁷² HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 203 – 204.

¹⁷³ § 43 odst. 1 a 3 ZoM.

¹⁷⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Uzavírání sňatků v zahraničí*. [cit. 15.3.2019]. Právní rádce [online]. 21.7.2006. Dostupné z URL: <https://pravniciradce.ihned.cz/c1-18938440-uzavirani-snatku-v-zahranici>.

¹⁷⁵ § 43 odst. 5 ZoM.

¹⁷⁶ § 12 odst. 1 ZMPS.

kteřou se provádí zákon o matrikách, pro případ chybějících podkladů pro zápis do knihy manželství: „není-li možno matriční doklad vydaný v cizině pro závažnou překážku opatřit, lze provést zápis i na podkladě jiných dostatečných důkazů, zejména výslechem svědků.“ Obdobně stanoví ust. § 57 odst. 2, věta druhá ZoM: „matriční úřad může potřebná ověření listin prominout, je-li jejich opatření spojeno s těžko překonatelnou překážkou.“ Nutno podotknout, že v případě prominutí předložení potřebného dokladu, popř. předepsaného ověření je třeba podat zvláštní matrice žádost o toto prominutí, přičemž záleží na správním uvážení zvláštní matrice, zda předložení potřebného dokladu promine, či nikoli.¹⁷⁷ Není na ně tedy právní nárok. Dle našeho mínění by bylo na místě nahradit chybějící ověření, popř. chybějící doklad, alespoň čestným prohlášením manžela (manželů) o pravosti listin, resp. jejich obsahu.

Aby mohlo být manželství uzavřené v cizině před tamními oprávněnými orgány v České republice uznáno za platné, je nutné, aby snoubenci splňovaly zákonné podmínky nejen tamního právního řádu, ale předně aby byli způsobilí uzavřít manželství podle českého právního řádu. Zejména aby jim nebránila některá z překážek pro uzavření manželství v souladu s ust. § 672 – 676 NOZ. V případě, že by občan ČR, který uzavřel manželství v zahraničí před tamními orgány, nesplňoval podmínky českého právního řádu, nelze takové manželství v ČR uznat a manželům vystavit český oddací list¹⁷⁸ a na manželství se bude hledět, jako by nebylo nikdy uzavřeno.¹⁷⁹

Manželství může být v cizině uzavřeno jednak před příslušným cizozemským orgánem, nebo před zastupitelským úřadem České republiky v cizině.¹⁸⁰ Henych uvádí pouze pojem „orgán (cizího) státu“,¹⁸¹ z čehož není patrné, zda se jedná o orgán veřejné moci, či zda je možné pod tento termín pojmout také orgán církevní (pro případ uzavření církevního sňatku). Dle našeho názoru je možné uvažovat i orgán církevní, ale pouze v případě, že právní řád cizího státu, ve kterém má být manželství uzavřeno, církevní sňatky uznává a umožňuje je uzavírat. Podporu našeho tvrzení můžeme najít v ust. § 48 odst. 2 ZMPS,

¹⁷⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Uzavírání sňatků v zahraničí*. [cit. 15.3.2019]. Právní rádce [online]. 21.7.2006. Dostupné z URL: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-18938440-uzavirani-snatku-v-zahranici>.

¹⁷⁸ Oddací list – viz přílohu č. 10.

¹⁷⁹ § 681 NOZ.

¹⁸⁰ § 48 odst. 3 ZMPS.

¹⁸¹ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 189.

kteří stanoví, že „*forma uzavření manželství se řídí právním řádem platným v místě, v němž se manželství uzavírá.*“

Problematice církevních sňatků se věnuje také Bělohlávek ve svém příspěvku s názvem: *Uzavírání sňatků v zahraničí*. Zde předkládá, vzhledem k církevním sňatkům podle zahraničních právních řádů, zajímavou otázku. Takovou otázkou je otázka postupu v případě, kdyby vyšlo najevo, že nebyly při uzavírání církevního sňatku splněny vnitřní podmínky stanovené oddávající církví. Dle Bělohlávka by v takovém případě záleželo na tom, v jakém postavení je civilní právní řád tamního státu ve vztahu k oddávající církvi. Zda civilní právo církevní obřad pouze aprobuje, pak lze uvažovat o neplatnosti manželství uzavřeného v rozporu s interním církevním pravidlem, nebo zda je daná církev zmocněna státem k provádění sňatečných obřadů a o případné neplatnosti uvažovat nelze, neboť interní církevní předpisy nejsou považovány za pramen práva.¹⁸² S tímto názorem se lze ztotožnit, nezbytně se však musíme ptát, zda manželé, kteří uzavřeli církevní sňatek, pravděpodobně na základě své víry a morálních hodnot, budou chtít zůstat v manželství uzavřeném v rozporu s pravidly „své církve“, i když pozitivní právo civilní bude pokládat toto manželství za platné.

Snoubenci, kteří hodlají uzavřít manželství v cizině, musejí ve většině případů prokázat před zahraničními orgány (recipročně tak musejí cizinci učinit v ČR), že jsou k uzavření manželství právně způsobilí. K prokázání právní způsobilosti uzavřít manželství se vyžaduje buď „čestné prohlášení o tom, že jsou podmínky splněny“,¹⁸³ nebo „vysvědčení o právní způsobilosti uzavřít manželství“.¹⁸⁴

Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství (a vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství) je upraveno v ust. § 45 a 46 ZoM. Platí pro ně, že je lze vydat pouze na žádost,¹⁸⁵ a to sice občanovi České republiky, nebo cizinci či bezdomovci, pakliže mají v tuzemsku povolen pobyt. Místně příslušným pro vydání vysvědčení je matriční úřad dle místa (trvalého) pobytu osoby, která o jeho vydání žádá, před odchodem do ciziny. Pokud takové místo

¹⁸² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Uzavírání sňatků v zahraničí*. [cit. 15.3.2019]. Právní rádce [online]. 21.7.2006. Dostupné z URL: <https://pravniciradce.ihned.cz/c1-18938440-uzavirani-snatku-v-zahranici>.

¹⁸³ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 207.

¹⁸⁴ Jedná se o „vysvědčení“ nikoli o „osvědčení“. Osvědčení se vydává, je-li snoubenci podána žádost o vydání osvědčení k uzavření církevního sňatku.

Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství – viz přílohu č. 5.

¹⁸⁵ Přičemž na vydání vysvědčení je právní nárok, je-li předložena náležitá žádost, neboť ust. § 45 ZoM stanoví, že: „*Vysvědčení vydá na žádost [...] matriční úřad.*“

nikdy nebylo, je k vydání vysvědčení příslušný Úřad městské části Praha 1.¹⁸⁶ V případě pobytu nepovoleného nelze vysvědčení vydat ani v případě, že by cizinec, či bezdomovec měl na území ČR trvalý pobyt povolen v minulosti.¹⁸⁷ Aby byly zaručeny informace ve vysvědčení obsažené, nesmí být toto vysvědčení starší než šest měsíců ode dne jeho vydání. Vysvědčení obsahuje tyto informace o osobě snoubence: jméno, popřípadě jména a příjmení, popřípadě rodné příjmení, datum a místo narození, rodné číslo, osobní stav, údaj o místě trvalého pobytu, státní občanství, údaj o tom, že občan, popřípadě bezdomovec, který má povolen pobyt na území České republiky podle zvláštních právních předpisů, je podle právních předpisů České republiky způsobilý k uzavření manželství, popřípadě ke vstupu do partnerství a dále: jméno, popřípadě jména a příjmení, datum a místo narození a místo trvalého pobytu druhého snoubence, popřípadě druhé osoby, která chce vstoupit do partnerství, datum vydání, otisk úředního razítka, jméno, příjmení a podpis matrikáře.¹⁸⁸

K žádosti o vydání vysvědčení je potřeba předložit: občanský průkaz, cestovní pas nebo povolení k pobytu pro cizince, rodný list, výpis z evidence obyvatel o místě trvalého pobytu, výpis z evidence obyvatel o osobním stavu, úřední doklad o bydlišti a o osobním stavu, vydaný příslušným orgánem cizího státu, zdržuje-li se žadatel trvale v cizině, pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo úmrtní list zemřelého manžela, popřípadě pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, nebo úmrtní list zemřelého partnera, úřední doklad o správné podobě užívaného příjmení, není-li tato skutečnost patrna z předložených matričních dokladů.¹⁸⁹

Jedná-li se o případ, kdy je manželství uzavíráno před zastupitelským úřadem České republiky, je nutné předložit vysvědčení o právní způsobilosti vždy.¹⁹⁰ V případě uzavírání manželství před oprávněným orgánem cizího státu bude předloženi vysvědčení o právní způsobilosti nutné, pakliže jej bude vyžadovat na základě tamního právního řádu zahraniční matriční, popř. oddávající orgán.¹⁹¹

¹⁸⁶ § 45 ZoM.

¹⁸⁷ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 208.

¹⁸⁸ § 46 odst. 1 ZoM.

¹⁸⁹ § 46 odst. 2 ZoM.

¹⁹⁰ § 36 ZoM.

¹⁹¹ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 208.

Speciálním případem pak bude uzavření manželství občanem České republiky a cizincem v cizině. V tom případě totiž novomanželé musejí požádat o uznání manželství na území České republiky, k čemuž musejí předložit potřebné doklady a podklady pro zápis do knihy manželství. Pro právní způsobilost občana ČR, překlady a ověření pravosti listin platí obdobně totéž, co bylo uvedeno shora. Pro cizího státního příslušníka pak platí, dle ZMPS, že musí být právně způsobilý k uzavření manželství podle právního řádu státu, jehož je občanem (popř. kde má trvalý pobyt).¹⁹²

Mohlo by dojít k situaci, kdy bude uzavřeno manželství občana České republiky s cizím státním příslušníkem, který je sice způsobilý uzavřít manželství podle právního řádu svého domovského státu, ale nikoli podle českého právního řádu. Např. by došlo k uzavření manželství občana ČR s cizinkou, která je občankou státu, ve kterém je stanovena nejnižší hranice pro uzavření manželství na 13 let a tato cizinka by byla čtrnáctiletá. Bělohlávek uvádí pro tento případ nutnost užití ust. § 4 ZMPS, tedy možnost tzv. výhrady veřejného pořádku, dle kterého nelze uznat „*právní poměr nebo skutečnost, které vznikly v cizině nebo podle zahraničního právního řádu*“ a jehož účinky se zjevně přiči veřejnému pořádku.¹⁹³ Z toho tedy vyvozujeme, že bude záležet na správním uvážení zvláštní matriky, zdali se jedná o „zjevné“ přičení se veřejnému pořádku. Zřejmě by bylo možné uznat v příkladu výše nastíněné manželství, pokud by ona cizinka dosahovala věku alespoň šestnáct let (tedy věku, kdy dle tuzemského právního řádu lze fyzickou osobu z důležitých důvodů „zplnoletnit“ rozhodnutím soudu). Těžko si však lze představit uznání manželství v případě, že jeden z manželů by dosahoval věku nižšího.

Na shora uvedené pak navazujeme s úvahou postupu v případě, že manželství občana České republiky bude např. se čtrnáctiletou cizinkou uzavřeno (platně dle právního řádu země jejího původu), přičemž nebude podána žádost o uznání manželství v České republice bezprostředně po uzavření takového sňatku, ale např. až po pěti letech (kdy již ona nevěsta bude dle českého právního řádu právně způsobilá k uzavření manželství). Taková situace by zřejmě byla řešena podle ust. § 683 NOZ, neboť se jeví jako pravděpodobné, že by manželé již měli alespoň jednoho potomka. V případě bezdětného manželství pak,

¹⁹² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Uzavírání sňatků v zahraničí*. [cit. 15.3.2019]. Právní rádce [online]. 21.7.2006. Dostupné z URL: <https://pravnicadce.ihned.cz/c1-18938440-uzavirani-snatku-v-zahranici>.)

¹⁹³ Tamtéž.

dle našeho názoru, přichází v potaz buď prohlášení manželství za neplatné na návrh dle ust. § 680 NOZ, nebo uznání manželství za platné s ohledem na ust. § 682 NOZ. Podle našeho názoru nebude mít prohlášení manželství za neplatné dle ust. § 680 NOZ přílišný dopad na život manželů, neboť tyto by mohli de facto obratem uzavřít manželství nové a změna by se jich tak, velmi obecně řečeno, nemusela dotknout. K případu druhému; dle Zuklínové může být překážka nedostatečného věku napravena pouze v kontextu ust. § 683 NOZ (je-li v případě manželství uzavřeného nezletilým počato dítě, které se narodí živé). Vzhledem k právě uvedenému se kloníme k řešení, pro případ takového manželství, aplikovat ust. § 682 NOZ a brát překážku jeho uzavření (čtrnáctiletá nevěsta) jako napravenou, jsou-li oba snoubenci dle českého právního řádu již právně způsobilí manželství uzavřít. Samozřejmě s ohledem na požadavek občanského zákoníku vzhledem k účelu manželství ve smyslu ust. § 655 NOZ.

Pokud je manželství uzavíráno před zastupitelským orgánem České republiky, na základě ust. § 668 NOZ, jedná se o tzv. konzulární sňatek. V tom případě bude manželství uzavíráno dle českého právního řádu,¹⁹⁴ a tudíž platí podmínka právní způsobilosti dle českého právního řádu jak pro snoubence – občana/y České republiky, tak pro cizí státní příslušníky, nebo bezdomovce. Pokud by nebyly splněny podmínky podle českého právního řádu, nelze takové manželství uzavřít. Další podmínkou je právní způsobilost snoubence – cizince jednak podle českého právního řádu, jak bylo uvedeno, tak podle právního řádu jeho domovského státu.¹⁹⁵

Zastupitelské úřady jsou vybaveny pravomocí uzavírat civilní sňatky na základě ust. § 668 NOZ a na základě čl. 5 pís. f) Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích z roku 1963 (pro Českou republiku jako vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 32/1969 Sb., ze dne 12.2.1969). Vždy však bude záležet na tom kterém případě, má-li Česká republika s přijímajícím státem uzavřenu dohodu obsahující úpravu uzavírání sňatků a zda právní řád cizí země neodporuje uzavírání sňatků dle českého práva. Uzavřít manželství tak např. nebude možné v případě, kdy se jedná o uzavření manželství občana ČR a cizince před zastupitelským úřadem České republiky v domovské zemi dotyčného cizince a právní řád daného státu (obdobně jako ČR) zapovídá svým občanům

¹⁹⁴ § 48 odst. 3 ZMPS.

¹⁹⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Uzavírání sňatků v zahraničí*. [cit. 15.3.2019]. Právní rádce [online]. 21.7.2006. Dostupné z URL: <https://pravniciradce.ihned.cz/c1-18938440-uzavirani-snatku-v-zahranici>.

na svém území uzavírat manželství před konzulárními, či diplomatickými misemi jiných států.¹⁹⁶

6.4 Manželství dvou cizinců uzavřené v cizině

Manželství dvou cizinců uzavřená v cizině se v České republice do matričních knih nezaznamenávají, a to ani do svazku matriční knihy zvláštní matriky.¹⁹⁷ Prokáží-li tedy takoví dva cizinci, že jsou spolu v manželství, bude takový stav ze strany ČR vzat za prokázaný.

6.5 Ověřování listin při styku s cizinou

Jak jsme již uvedli, některé zahraniční listiny, sloužící jako podklad pro zápis do svazku matriční knihy, je potřeba opatřit předepsaným ověřením. S nejvyšší měrou pravděpodobnosti lze předpokládat, že nutnost ověření cizích veřejných listin bude platit recipročně pro české veřejné listiny v zahraničí.¹⁹⁸ Důvodem pro případné ověřování je zajištění pravosti listin, resp. ověření, že předmětné veřejné listiny byly skutečně vydány příslušným cizozemským orgánem. Ověření přitom nebude spočívat v ověření obsahu listiny, ale ve zjišťování pravosti podpisu a otisku úředního razítka.¹⁹⁹ Přitom je třeba podotknout, že ne všechny listiny považované v zahraničí za veřejné lze za veřejné považovat v České republice a naopak.²⁰⁰

6.5.1 Superlegalizace

V případě, že mezi Českou republikou a zahraničním státem není uzavřena mezinárodní smlouva upravující vzájemné uznávání listin (ať už smlouva bilaterální, nebo multilaterální²⁰¹), je potřeba opatřit příslušné listiny tzv. vyšším ověřením. Mají-li být listiny vydané v České republice ověřeny vyšším ověřením a uznány v zahraničí, je třeba se řídit ust. § 109 ZMPS: „*k listinám vydaným nebo ověřeným soudy nebo k listinám vyhotoveným nebo ověřeným notářem*

¹⁹⁶ § 48 odst. 4 ZMPS.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Uzavírání sňatků v zahraničí*. [cit. 15.3.2019]. Právní rádce [online]. 21.7.2006. Dostupné z URL: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-18938440-uzavirani-snatku-v-zahranici>.

¹⁹⁷ § 42 odst. 1 ZoM.

¹⁹⁸ ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. str. 314.

¹⁹⁹ § 53 odst. 4 SpŘ.

²⁰⁰ K tomu srov. usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 7 Cmo 266/2016, ze dne 2.5.2017.

²⁰¹ Příkladem takové smlouvy může být Evropská úmluva o zrušení ověřování listin vyhotovených diplomatickými zástupci nebo konzulárními úředníky; publikovaná ve sbírce zákonů jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 287/1998 Sb. s platností pro Českou republiku od 25.9.1998.

nebo soudním exekutorem, jichž má být použito v cizině, připojí Ministerstvo spravedlnosti a následně Ministerstvo zahraničních věcí na žádost držitele listiny své vyšší ověření. [...]“ Mohlo by se zdát, že citované ustanovení neumožňuje použití v zahraničí listiny vydané orgánem veřejné správy, kterými doklady vydané matričními úřady bezesporu jsou. Řešení spočívá v ověření listiny soudem, který osvědčuje její úřední překlad do cizího jazyka (tím osvědčuje překlad listiny tlumočnickem zapsaným v seznamu tlumočnicků, který vedou krajské soudy).²⁰² Okamžikem vydání tohoto soudního ověření mohou snoubenci požádat Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo zahraničních věcí o připojení vyššího ověření (z formulace zákonného ustanovení vyvozujeme, že na připojení takového ověření je právní nárok, je-li splněna podmínka ověření soudem). Voštová uvádí, že příslušným orgánem k připojení vyššího ověření vedle Ministerstva zahraničních věcí, *in concreto* vedle oddělení legalizace dokladů konzulárního odboru Ministerstva zahraničních věcí, je orgán nadřazený orgánu, který příslušnou listinu vydal.²⁰³ Vzhledem k tomu by tedy bylo ještě potřeba, v případě matričních dokladů, také připojení vyššího ověření ze strany správního orgánu nadřazeného příslušnému matričnímu úřadu s následujícím pořízením úředního překladu listiny do cizího jazyka a ověřením příslušným soudem. Poté by následovalo vyšší ověření soudního ověření ze strany Ministerstva spravedlnosti a připojení vyššího ověření MZV. Ondřej dodává ještě častou potřebu připojení vyššího ověření ze strany zastupitelského úřadu (konzulárního, nebo diplomatického) příslušného cizího státu v České republice.²⁰⁴ Toto vyšší ověření je podmíněno vyšším ověřením MZV, neboť zastupitelské úřady v tuzemsku ověřují pouze razítka MZV.²⁰⁵

Uvedené pak platí recipročně pro případ, kdy má být v České republice uznána cizí listina. Na tento případ pamatuje zákon o mezinárodním právu soukromém v ust. § 12. V případě, že žadatel (snoubenec) nemá možnost požádat o vyšší ověření příslušné orgány cizího státu, může se obrátit na zastupitelský úřad

²⁰² ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. str. 318.

²⁰³ VOŠTOVÁ, Lucie. *Nad problematikou ověřování veřejných listin ve vztahu k zahraničí*. Ad Notam: Notářský časopis. Praha: C.H.Beck, 2003. roč. 9., č. 6, str. 123.

²⁰⁴ ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. str. 318.

²⁰⁵ VOŠTOVÁ, Lucie. *Nad problematikou ověřování veřejných listin ve vztahu k zahraničí*. Ad Notam: Notářský časopis. Praha: C.H.Beck, 2003. roč. 9., č. 6, str. 123.

České republiky v dané zemi (nebo jiný nejbližší), který daná ověření zajistí a odešle žadateli.²⁰⁶

6.5.2 Apostille

Z výše uvedeného k superlegalizaci je patrné, že se jedná o poměrně složitý proces. Jeho zjednodušením je pro listiny pocházející ze, nebo putující do státu, které se staly smluvními stranami Úmluvy o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin (dále jen „Úmluva“). Úmluva byla přijata Haagskou konferencí mezinárodního práva soukromého dne 5.10.1961 (pro Českou republiku vstoupila v platnost k 16.3.1999 sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 45/1999 Sb.).

Oním zásadním zjednodušením je absence shora uvedeného postupu spočívajícího v opatření listiny vyšším ověřením Ministerstvy spravedlnosti, zahraničních věcí a zastupitelskými úřady. Namísto těchto ověření je potřeba k předmětné listině připojit tzv. apostilační doložku,²⁰⁷ která musí splňovat předepsaný formát podle přílohy Úmluvy. Zajímavostí jistě je možnost absence úředního překladu apostilační doložky, která musí být „pouze“ označena francouzským názvem: „*Apostille Convention de La Haye du 5 octobre 1961*“ a musí být čtvercového tvaru se stranou délky minimálně 90 mm.²⁰⁸

Seznam listin, které se považují vzhledem k možnosti apostilace za veřejné, uvádí Úmluva v čl. 1. Pro naše téma je podstatné, že se jedná také o listiny vydané správními orgány. Apostilační doložkou však nelze vybavit listiny obsahující úřední překlad listiny.²⁰⁹

Apostilační doložka obsahuje údaje o orgánu, který příslušnou listinu vydal, resp. podepsal, připojil otisk úředního razítka a kdo prostřednictvím apostilační doložky tyto údaje ověřil.

6.5.3 Smlouvy o právní pomoci

Nejjednodušší způsob pro uznání cizí listiny se nabízí, má-li Česká republika uzavřenu s příslušným zahraničním státem mezinárodní smlouvu, a to ať už bilaterální, nebo multilaterální, obsahující formulaci o uznávání listin.²¹⁰

²⁰⁶ VOŠTOVÁ, Lucie. *Nad problematikou ověřování veřejných listin ve vztahu k zahraničí*. Ad Notam: Notářský časopis. Praha: C.H.Beck, 2003. roč. 9., č. 6, str. 123.

²⁰⁷ Vzor apostilační doložky – viz přílohu č. 7.

²⁰⁸ VOŠTOVÁ, Lucie. *Nad problematikou ověřování veřejných listin ve vztahu k zahraničí*. Ad Notam: Notářský časopis. Praha: C.H.Beck, 2003. roč. 9., č. 6, str. 123.

²⁰⁹ Tamtéž str. 124.

²¹⁰ ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. str. 318.

Příkladem takové mnohostranné smlouvy je právě Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin. Bilaterální dohodu o uznávání cizích listin má Česká republika uzavřenu např. se Slovenskem, Kubou, Francií, Itálií, ad. Pokud tedy dojde k situaci, kdy má být veřejná listina uznána v ČR, nebo naopak v cizině a ČR má s daným státem uzavřenu mezinárodní smlouvu, která vylučuje potřebu vyššího ověření listin, nebude k uznání takové listiny potřeba ani superlegalizace, ani apostilace.²¹¹

²¹¹ VOŠTOVÁ, Lucie. *Nad problematikou ověřování veřejných listin ve vztahu k zahraničí*. Ad Notam: Notářský časopis. Praha: C.H.Beck, 2003. roč. 9., č. 6, str. 125.

7. Podklady a doklady pro zápis do matriky

7.1 Matriční úřad a matriční kniha

Nežli se budeme zabývat nadepsanými podklady a doklady pro zápis do matriky, je na místě věnovat pozornost matrikám. Činnost matričních úřadů je upravena zejm. v zákoně o matrikách a v prováděcí vyhlášce k tomuto zákonu, kterou je vyhláška Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb. Matriční úřady vedou pro svůj správní obvod, který je tvořen obcí, v níž má matriční úřad sídlo a dalšími obcemi, včetně vojenských újezdů, které spadají do jeho správního obvodu, matriční knihy (a sbírku dalších listin),²¹² mezi nimiž je pro naše téma nejdůležitější kniha manželství. V hlavním městě Praze a ve městech Brno, Ostrava a Plzeň vede matriční úřad matriční knihy a sbírky listin pro městskou část nebo městský obvod, v němž má sídlo, a pro další městské části nebo městské obvody ve svém správním obvodu.²¹³ Ten je pro každý jednotlivý úřad vymezen v příloze právě zmíněné vyhlášky č. 207/2001 Sb.²¹⁴

Zvláštní postavení mezi matričními úřady má matriční Úřad městské části Brno-střed,²¹⁵ nazvaný dle ust. § 3 odst. 5 ZoM, „zvláštní matrika“, která byla zřízena ke dni 1.1.1950.²¹⁶ Do zvláštní matriky se ohledně uzavření manželství zapisují ta manželství, která byla uzavřena českým občanem na území cizího státu, před zastupitelským úřadem České republiky v zahraničí, na námořním plavidle nebo v letadle mimo území České republiky,²¹⁷ na místě, které nepatří pod pravomoc žádného státu.²¹⁸

²¹² § 3 odst. 1 ZoM.

²¹³ § 3 odst. 4 ZoM.

²¹⁴ Poměrně čerstvou změnu doznal seznam matričních úřadů v souvislosti s novelizací vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů vyhláškou č. 314/2018 Sb., kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Touto novelou byl ze seznamu vyškrtnut matriční úřad Těšetice (Olomoucký kraj).

²¹⁵ Umístění zvláštní matriky do Brna můžeme zdůvodnit faktem, že před vznikem samostatné České republiky, plnila zvláštní matrika v Brně úlohu zvláštní matriky pro území celého Československa. Z toho důvodu je mezi Českou a Slovenskou republikou uzavřena mezinárodní smlouva která vstoupila v platnost dne 19.7.1995 (ve sbírce zákonů publikovaná jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 235/1995 Sb., o podepsání smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o úpravě některých otázek na úseku matrik a státního občanství).

²¹⁶ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 200.

²¹⁷ Přičemž nezáleží, pod jakou vlajkou plavidlo pluje, či v jakém leteckém rejstříku je letadlo registrováno.

²¹⁸ § 42 odst. 1 ZoM.

Matriční kniha je tvořena matričními tiskopisy svázanými do svazků²¹⁹ (proto na několika místech této práce hovoříme o „svazku matriční knihy“). Každý svazek pak obsahuje úvodní list příslušné knihy (manželství, narození, ad.), list podpisových vzorů, vlastní listy matriční knihy²²⁰ a listy pro abecední jmenný rejstřík.²²¹ Do matričních knih se zapisují tzv. matriční události, jako je např. právě uzavření manželství, nebo narození dítěte a další matriční skutečnosti²²² (rozvod manželství, prohlášení manželství za neplatné, apod.),²²³ přičemž záznamy se vedou rukopisem s paralelním záznamem elektronickým.

Zápis manželství provede matrikář vyplněním potřebných údajů. V oddíle „záznamy a opravy před podpisem“ pak uvede zejména, pravomocné rozhodnutí o povolení krajského úřadu k uzavření manželství zmocněncem, pravomocné rozhodnutí soudu o povolení uzavřít manželství nezletilému staršímu šestnácti let, vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo pravomocné rozhodnutí o jeho prominutí, osvědčení o splnění všech požadavků občanského zákoníku pro uzavření církevního sňatku,²²⁴ dále pak také volbu tvaru ženského příjmení ve tvaru neodpovídajícím pravidlům české mluvnice.²²⁵

7.2 Dotazník k uzavření manželství

Před vstupem do manželství jsou snoubenci na základě ust. § 32 ZoM povinni předložit příslušnému matričnímu úřadu „předepsaný tiskopis“. Tímto je myšlen dotazník k uzavření manželství,²²⁶ jehož vzor je přílohou vyhlášky č. 207/2001 Sb. Dotazník k uzavření manželství je k dispozici u kteréhokoli matričního úřadu. V rámci první části tohoto dotazníku snoubenci uvedou své osobní údaje, před kterým matričním úřadem hodlají manželství uzavřít, zda žádají o uzavření manželství v obřadní síni úřadu, či na jiném místě, dohodu o příjmení, atd.

²¹⁹ § 3 vyhlášky č. 207/2001 Sb.

²²⁰ Úvodní list knihy manželství a list knihy manželství – viz přílohy č. 8 a 9.

²²¹ § 3 odst. 1 vyhlášky č. 207/2001 Sb.

²²² Údajům obsaženým v matričních knihách se dokonce přiznává presumpce správnosti. Pokud se takový údaj v jiné veřejné listině ukáže jako rozporný s údajem uvedeným v matričním dokladu, má se za pravdivý ten v matričním dokladu, nebo je třeba prokázat opak.

²²³ JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo – zvláštní část*. 5. doplněné vydání. Brno: MU Brno, 2004. str. 14.

²²⁴ § 21 odst. 2 vyhlášky č. 207/2001 Sb.

²²⁵ DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha a.s., 2013. str. 30.

²²⁶ Dotazník k uzavření manželství – viz přílohu č. 1.

Ve druhé části pak matrikář doplní údaje o snoubencích zjištěné na základě dokladů předložených dle ust. § 33 ZoM, popř. doplní údaje získané z vlastních matričních knih, či ze základního registru obyvatel, z informačního systému evidence obyvatel, z informačního systému cizinců, z informačního systému evidence občanských průkazů nebo z informačního systému evidence cestovních dokladů. V případě, že si matriční úřad může potřebné doklady opatřit právě uvedeným způsobem, není, jak již bylo uvedeno shora, na základě ust. § 81a ZoM doklady ze strany snoubenců předkládat.²²⁷

7.3 Rodné listy

Rodné listy snoubenců jsou jedním ze základních dokladů, které je nutné matričnímu úřadu v souladu s ust. § 33 ZoM předložit spolu s dotazníkem k uzavření manželství (pokud se nejedná o situaci předpokádanou v ust. § 81a ZoM). Z rodných listů matriční úřad zjišťuje, vedle informací o místu a dni narození snoubence, také údaje o rodičích snoubenců. Přezkoumáním těchto údajů by mělo být zabráněno uzavřít manželství mezi sourozenci, což je překážka uzavření manželství dle ust. § 675 NOZ. Lze si představit příklad, kdy se, např. rodiče jednoho ze snoubenců rozvedou, jeden z rodičů se přestěhuje „na druhou stranu republiky“, kde založí jinou rodinu a jeho děti z prvního a druhého manželství spolu hodlají vstoupit do manželství, aniž tuší svůj příbuzenský poměr.

7.4 Žádost o uzavření manželství na jiném vhodném místě, nebo mimo stanovenou dobu

Sňatečný obřad je veřejný a slavnostní; činí se v přítomnosti dvou svědků.²²⁸ Tomuto požadavku by mělo odpovídat také místo uzavření manželství. Jednak lze manželství uzavřít v obřadní místnosti obce,²²⁹ jednak mohou snoubenci matriční úřad prostřednictvím dotazníku k uzavření manželství požádat o uzavření manželství na jiném, jimi vybraném místě. Obvyklé místo určuje v souladu s ust. § 102 odst. 2 pís. n) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) rada obce.²³⁰

²²⁷ § 81a ZoM.

²²⁸ § 656 odst. 2 NOZ.

²²⁹ Místo pro konání sňatečných obřadů musí stanovit jak matriční obecní úřady, tak obecní úřady nematriční.

²³⁰ SAMSONOVÁ, Veronika. *Matriky - základní správní činnosti na úseku matrik v oblasti uzavření manželství*. Veřejná správa. Praha: Ministerstvo vnitra, 2017, č. 24, str. 12 – 13.

Uzavření manželství na jiném vhodném místě může příslušný matriční úřad povolit, ale nemusí. Bude tedy záležet na jeho správním uvážení a na povolení není právní nárok.²³¹ I když matriční úřad by měl k přání snoubenců přihlédnout.²³²

Místo uzavření manželství by mělo být veřejně přístupné. Jak jsme již uváděli, zastoupení veřejnosti u sňatečného obřadu by mohla být chápána v přítomnosti svědků. Otázkou však zůstává, je-li toto dostačující.

Podle obdobných pravidel lze na žádost snoubenců provést sňatečný obřad v dobu mimo dobu stanovenou. Opět však záleží na správním uvážení příslušného matričního úřadu, zda povolení udělí, či nikoli. Dle našeho mínění si lze představit matriční úřad, který povolí, s nadsázkou, pouze čas od osmi do šestnácti hodin. Na druhou stranu si lze také představit, že matriční úřad povolí uzavřít manželství třeba o půlnoci.

7.5 Dohoda o příjmení společných dětí

V rámci dotazníku k uzavření manželství snoubenci uvedou, jaké příjmení zvolili pro své společné děti. V případě, že si zvolí užívat příjmení jednoho z nich jako příjmení společné, pak se toto rozhodnutí vztahuje i na jejich děti. Ve druhém případě, kdy si každý ponechají svá příjmení, musejí se rozhodnout, které z příjmení bude příjmením jejich dětí. V případě třetím se mohou snoubenci dohodnout, že jeden z nich bude užívat své příjmení dosavadní a příjmení druhého manžela bude užívat jako připojené. V tom případě budou jejich společné děti užívat příjmení jim společné, nikoli víceslovné. Konečně lze požádat o změnu příjmení dítěte nevěsty, jehož otec není znám. V případě že je takové dítě, bude se dohoda o příjmení společných dětí vztahovat i na toto dítě.

Žádá-li žena o uvedení příjmení v mužském tvaru, zapisuje se do svazku matriční knihy pro případné dcery v přechýleném tvaru. Teprve tehdy, kdy je narozené dítě zapisované do matriky, mohou rodiče požádat, aby její příjmení bylo také uváděno v mužském tvaru.²³³

Pakliže se snoubenci na příjmení společných dětí nedohodnou, je k tomuto rozhodnutí příslušný soud. V tom případě se do matriční knihy uvede namísto příjmení společných dětí údaj „nezjištěno“, stejně tak, jako ve vydaném oddacím listu. Matriční úřad je v tom případě povinen jméno společných dětí zjistit

²³¹ § 12 ZoM.

²³² § 663 odst. 1 NOZ.

²³³ DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha a.s., 2013. str. 30.

a tedy podat podnět soudu, aby o společném příjmení dětí rozhodl. Doručením pravomocného rozhodnutí soudu provede matriční úřad dodatečný zápis do matriční knihy a současně vydá manželům nový oddací list s uvedením příjmení pro společné děti.²³⁴

7.6 Žádost o uvedení ženského příjmení ve tvaru neodpovídajícím pravidlům české mluvnice

Tvorba ženského příjmení dle pravidel české mluvnice má poměrně složitá pravidla. Otázka tvaru ženského příjmení spočívá jednak v přechylování s připojením koncovky „-ová“, jednak v převzetí celého jména manžela bez přechylování. Např. u příjmení „Petrů“, „Janů“ bude dle pravidel české mluvnice pro oba manžely tvar příjmení stejný. Často pak záleží na koncové hlásce příjmení manžela, jakým způsobem bude ženské příjmení tvořeno. *„U všech příjmení cizího původu zakončených v psané podobě na samohlásku nebo dvojhlásku (např. -eu, -au, -ei aj.) je možné do matriky zapsat jejich ženskou variantu i v podobě nepřechýlené.“*²³⁵

Pro případ, že žena chce užívat příjmení ve tvaru odchýlném od těchto pravidel, je třeba, aby prostřednictvím dotazníku k uzavření manželství podala matričnímu úřadu žádost o užívání tvarově odchýlného příjmení. Možnost jiného tvaru příjmení může žena využít v případě, že je cizinkou, nebo se jedná o občanku, která má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině, nebo o občanku, jejíž manžel je cizinec, nebo se jedná o občanku, která je jiné než české národnosti.²³⁶

Situace může být o to složitější, pokud žena hodlá užívat víceslovné příjmení. V tom případě pak záleží na tvaru příjmení jak jejího, tak manželova. Žena tak může po manželovi (nebo obráceně) převzít jeho příjmení a nechat si vlastní, přičemž jedno z nich může být přechýlené, druhé nikoli – pak je příjmení v souladu s pravidly české mluvnice. Převzít lze rovněž i víceslovné příjmení. V případě domácích jmen se pak přechylují obě jména, v případě cizích příjmení lze přechylovat domácí i cizí příjmení, nebo jen domácí, popř. žádné.²³⁷

²³⁴ Tamtéž str. 27.

²³⁵ Ústav pro jazyk Český Akademie věd České republiky [online]. Internetová jazyková příručka. Přechylování. [cit. 20.3.2019]. Dostupné z URL: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=700#nadpis7>.

²³⁶ § 69 odst. 2 ZoM.

²³⁷ Ústav pro jazyk Český Akademie věd České republiky [online]. Internetová jazyková příručka. Přechylování. [cit. 20.3.2019]. Dostupné z URL: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=700#nadpis7>.

Při zápisu ženského příjmení v mužském tvaru se do svazku matriční knihy zapíše ženské jméno ve tvaru odpovídajícím pravidlům české mluvnice na prvním místě a za lomítko se doplní ve tvaru mužském. Do oddílu matričního listu „záznamy a opravy před podpisem“ se uvede, jaké příjmení si žena zvolila. Oddací list pak obsahuje jen mužský tvar ženského příjmení, pro děti se však uvádí v přechýleném tvaru.²³⁸

7.7 Osvědčení o splnění požadavků pro uzavření církevního sňatku

Dokladem, který je potřeba předložit pro případ církevního sňatku, je osvědčení k uzavření církevního sňatku, které předepisuje ust. § 666 NOZ. Osvědčení lze získat od příslušného matričního úřadu²³⁹ na základě žádosti snoubenců, kteří mají na jeho vydání právní nárok, pakliže splňují podmínky občanského zákoníku pro uzavření manželství.²⁴⁰

Žádost o vydání osvědčení se podává mimo dotazník k uzavření manželství. Dle našeho názoru by nebylo od věci zařadit žádost o vydání osvědčení k uzavření církevního sňatku vedle dalších žádostí také do dotazníku k uzavření manželství.

V osvědčení se uvádějí základní osobní údaje snoubenců a osvědčující se splnění zákonných podmínek (dle občanského zákoníku) pro uzavření manželství. Takto vydané osvědčení má platnost šest měsíců a předkládá se oddávajícímu orgánu příslušné registrované církve, nebo náboženské společnosti. Nepředložení osvědčení znamená, že manželství vůbec nevzniklo.²⁴¹

7.8 Rozsudek o rozvodu, neplatnosti manželství, o zdánlivém manželství (registrovaném partnerství)

Trvajícím manželství, nebo obdobným statusovým svazek je překážkou manželství, přes kterou nelze nové manželství uzavřít.²⁴² K prokázání neexistence takového statusového svazku vyžaduje zákon o matrikách v ust. § 33, jako jeden z obligátních dokladů, předložit pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo o zrušení dřívějšího registrovaného partnerství, či rozsudek o tom,

²³⁸ DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha a.s., 2013. str. 29 – 30.

²³⁹ § 13 odst. 1 ZoM.

²⁴⁰ § 666 odst. 1 NOZ.

²⁴¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. str. 57.

²⁴² § 674 NOZ.

zda tu manželství, nebo partnerství je, či není. Obdobné platí v případě smrti manžela, nebo partnera, kdy je třeba předložit úmrtní list.²⁴³ V případě statusového svazku uzavřeného v cizině, bez ohledu na jeho pojmenování²⁴⁴ bude potřeba předložit zahraniční doklad opatřený potřebnými ověřeními a překladem do českého jazyka (s výjimkou jazyka slovenského), o neexistenci takového svazku.

Rozhodnutí o prohlášení manželství za neplatné, nebo o tom, že manželství nevzniklo, rozvod manželství, zrušení partnerství, rozhodnutí o prohlášení, že partnerství nevzniklo nebo že je neplatné, se zapisují do matriční knihy.²⁴⁵ Pro dokládání výše zmíněných skutečností není nutné doklady předkládat, pakliže si je může matriční úřad podle ust. § 81a ZoM sám opatřit v rámci úřední činnosti z „evidencí“.

7.9 Rozsudek o povolení uzavřít manželství nezletilému

Jak již bylo uvedeno shora, věková hranice pro uzavření manželství je zákonem stanovena na 18 let.²⁴⁶ Tuto hranici však lze prolomit rozhodnutím soudu, kterým soud umožňuje ze závažných důvodů uzavřít manželství mladšímu osmnácti let, avšak staršímu šestnácti let.²⁴⁷

V řízení zahájeném na návrh nezletilého nesvéprávného snoubence (nezletilých snoubenců) rozhoduje soud rozsudkem,²⁴⁸ proti němuž je přípustné odvolání (nikoli však dovolání).²⁴⁹ Právní mocí takového rozsudku, pokud jím soud vyhověl návrhu nezletilého, nabývá takový nezletilý právo uzavřít manželství s osobou opačného pohlaví, která musí být uvedena ve výroku předmětného rozsudku.²⁵⁰ Není tedy možné, aby nezletilý, kterému bylo soudem povoleno uzavřít manželství, uzavřel manželství s jakoukoli osobou dle svého uvážení, která

²⁴³ § 33 ZoM.

²⁴⁴ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Vznik manželství. In: ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. str. 44.

²⁴⁵ § 5 odst. 1 pís. b) ZoM.

²⁴⁶ § 672 odst. 1 NOZ.

²⁴⁷ SVOBODA, Karel. Řízení o povolení uzavřít manželství. In: SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David; LEVÝ, Jiří; HRMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. str. 692.

²⁴⁸ Tamtéž str. 701.

Dovolujeme si upozornit na tiskovou chybu v citované publikaci na str. 701, kde je namísto ust. § 25 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních chybně uvedeno ust. § 25 odst. 1 občanského zákoníku.

²⁴⁹ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka; SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2. opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 126.

²⁵⁰ § 370 ZŘS.

nebyla účastníkem řízení o povolení uzavřít manželství. Plné svéprávnosti však nezletilý nenabývá právní mocí rozsudku, ale až okamžikem uzavření manželství.²⁵¹

Takovýto pravomocný rozsudek je nezletilý snoubenec povinen v souladu s ust. § 37 ZoM předložit spolu s ostatními obligatorními doklady matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno, a to jako přílohu předepsaného tiskopisu,²⁵² jehož vzor je stanoven vyhláškou ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.²⁵³ Předložený pravomocný rozsudek se stává nedílnou součástí sbírky listin knihy manželství.²⁵⁴

7.10 Protokol o uzavření manželství

Vznik manželství se do matriční knihy zapisuje na základě protokolu o uzavření manželství.²⁵⁵ Protokol obsahuje údaje o tom, kdy, kde a před kterým úřadem bylo manželství uzavřeno, osobní údaje snoubenců, včetně údajů o jejich rodičích a svědcích, případně o tlumočnickovi, je-li přítomen. Dále se uvede jméno oddávajícího a přítomného matrikáře. Protokol také obsahuje dohodu o příjmení společných dětí, údaje o žádosti ženy o uvádění jejího jména v mužském tvaru. V případě nezletilého staršího šestnácti let se také uvedou údaje o rozsudku o povolení uzavřít manželství nezletilému včetně názvu soudu, který jej vydal a čísla jednacího. Konečně také podpisy manželů, oddávajícího, matrikáře, svědků a příp. tlumočnicka.²⁵⁶

V případě církevního sňatku je oddávající orgán oprávněné církve, nebo náboženské společnosti povinen vyhotovit protokol o uzavření manželství také a do tří pracovních dnů jej doručit místně příslušnému matričnímu úřadu.²⁵⁷

Protokol o uzavření manželství se sepíše také tehdy, jde-li o uzavření manželství v přímém ohrožení života. V takovém případě nemusí obsahovat

²⁵¹ § 30 odst. 2 NOZ ve spojení s § 656 NOZ.

SVOBODA, Karel. Řízení o povolení uzavřít manželství. In: SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David; LEVÝ, Jiří; HRMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. str. 695.

²⁵² § 32 ZoM.

²⁵³ Tiskopis podle ust. § 32 ZoM – viz přílohu č. 1.

²⁵⁴ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. str. 190.

²⁵⁵ § 20 odst. 2 ZoM.

²⁵⁶ Protokol o uzavření manželství – viz přílohu č. 11.

²⁵⁷ JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo – zvláštní část*. 5. doplněné vydání. Brno: MU Brno, 2004. str. 16.

všechny uvedené údaje, ale alespoň jména a příjmení manželů, jejich rodná čísla, popřípadě datum a místo narození, platný úřední průkaz, kterým prokázali totožnost, a prohlášení, že jim nejsou známy okolnosti, které by uzavření manželství vylučovaly.²⁵⁸

7.11 Prominutí předložení potřebných dokladů

Občanský zákoník připouští prominutí obligátních dokladů v případě těžko překonatelné překážky.²⁵⁹ V tom případě je potřeba ze strany snoubence, který nemůže doklad předložit podat žádost o prominutí předložení předepsaného dokladu. Matriční úřad bude v tom případě postupovat podle správního řádu a předložení dokladů buď promine, nebo ne,²⁶⁰ o čemž vydá odůvodněné rozhodnutí, proti kterému je možné podat odvolání, popř. se bránit u soudu správní žalobou. Z toho důvodu nabyde rozhodnutí matričního úřadu právní moci až po uplynutí lhůty pro odvolání, nebo poté, kdy se snoubenec, na jehož žádost bylo rozhodnutí vydáno, vzdá možnosti odvolání.²⁶¹

Prominutí předložení dokladů se dotýká dokladů osvědčujících sňatečnou způsobilost, nikoli dokladu o totožnosti snoubence nebo vysvědčení cizince o způsobilosti uzavřít manželství na území České republiky.²⁶²

²⁵⁸ § 41 odst. 2 ZoM.

²⁵⁹ § 664 odst. 2 NOZ.

²⁶⁰ Na prominutí předložení potřebných dokladů není právní nárok a záleží na správním uvážení matričního úřadu.

²⁶¹ DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha a.s., 2013. str. 19 – 20.

²⁶² ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Vznik manželství. In: ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. str. 24.

8. Správní poplatky spojené s uzavřením manželství

Některé úkony stran uzavření manželství jsou na základě zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů,²⁶³ podrobeny poplatkové povinnosti. Správní poplatky související s uzavřením manželství jsou stanoveny prvně položkou č. 12 sazebníku citovaného zákona. Jedná se o tyto úkony:

- a) uzavření manželství mezi snoubenci, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky – správní poplatek činí částku 3.000,- Kč.
- b) Uzavření manželství mezi snoubenci, z nichž jen jeden má trvalý pobyt na území České republiky – správní poplatek činí částku 2.000,- Kč.
- c) Vydání povolení uzavřít manželství mimo dobu stanovenou, nebo na jiném vhodném místě – správní poplatek činí 1.000,- Kč. V tomto případě se poplatek vybírá jednorázově, i když se jedná o povolení uzavřít manželství jak mimo stanovenou dobu, tak na jiném v hodném místě, nebo jen o jednu z těchto možností. Od správního poplatku jsou osvobozeny osoby těžce zdravotně postižené.

Shora uvedená poplatková povinnost se vždy týká jen jednoho ze snoubenců, který hradí poplatek za oba snoubence dohromady.

Další poplatková povinnost se týká vydání vysvědčení o právní způsobilosti uzavřít manželství v cizině (správní poplatek činí 500,- Kč a týká se každého snoubence). Dle položky č. 145 sazebníku zákona o správních poplatcích je zpoplatněno také uzavření manželství před zastupitelským úřadem České republiky v cizině s výjimkou, je-li jedním ze snoubenců občan ČR zdržující se v zahraniční službě (poplatek činí 5.000,- Kč).

Zvláštní poplatková povinnost se týká, dle položky č. 150 sazebníku, ověření podpisu na listině i na jejím stejnopisu nebo uznání podpisu za vlastní na listinách určených pro zápis matriční události v cizině do Zvláštní matriky v Brně (poplatek činí 125,- Kč), ověření otisku úředních razítek a úředních podpisů – superlegalizace (poplatek činí 600,- Kč), v případě že se jedná o listiny určené k zápisu do zvláštní matriky, pak činí poplatek 300,- Kč. Konečně je poplatkové povinnosti podrobeno také připojení apostilační doložky, které je zpoplatněno částkou 100,- Kč.

²⁶³ Uvádíme ve znění k 1.4.2019.

Ač se nejedná správní poplatek, ale poplatek podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, podotýkáme, že řízení o povolení uzavřít manželství mladšímu osmnácti let dle ust. § 11 odst.1 pís. a) je od poplatkové povinnosti osvobozeno.

Závěr

V naší diplomové práci jsme se zabývali institutem manželství, resp. procesem jeho uzavírání, který jsme se snažili přehledně prezentovat tak, aby tato diplomová práce mohla být případně vodítkem snoubencům hodlajícím uzavřít manželství, nebo pomocí pro další autory zabývající se touto tematikou.

Nejprve jsme se zaměřili na historickou právní úpravu tohoto vpravdě velmi starého institutu, a to od Všeobecného občanského zákoníku z roku 1811 přes zákon o právu rodinném z roku 1949 až k zákonu o rodině z roku 1963, přičemž jsme neopomněli ani předpisy s těmito zákony související, jako např. zákon o matrikách z roku 1949.

Na tento historický exkurs jsme navázali rozborem současné právní úpravy uzavření manželství obsažené zejména v tzv. „novém“ občanském zákoníku, kterým je zákon č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů a v zákoně o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, kterým je zákon č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, včetně prováděcí vyhlášky k tomuto zákonu č. 207/2001 Sb., kteréžto právní předpisy se staly nosnými sloupy naší práce. Nezůstalo však jen u analýzy těchto právních předpisů, ale zabývali jsme se další související legislativou včetně mezinárodních smluv a ve vhodných případech také relevantní judikaturou.

Úprava rodinného práva dostala relativně nedávno změny, a to rekodifikací občanského práva, kdy bylo rodinné právo zařazeno jako součást občanského zákoníku. Mnohá právní úprava byla do nového zákoníku převzata ze starší právní úpravy, některé normy byly pozměněny. Celkově hodnotíme jako přehledné a srozumitelné jak uspořádání, tak obsah části upravující uzavírání manželství jak v občanském zákoníku, tak v zákoně o matrikách.

V jednotlivých kapitolách jsme se zabývali předpoklady k uzavření manželství jak ze strany snoubenců, tak ze strany náležitostí sňatečného obřadu, včetně nároků na osoby svědků a projev sňatečné vůle. Zabývali jsme se taktéž formami uzavírání manželství a zvláštními způsoby uzavření manželství, kam jsme zařadili uzavření manželství v zastoupení a uzavření manželství v přímém ohrožení života. Vzhledem k tomu, že vlivem mezinárodní spolupráce a celkové světové globalizace je stále více manželství uzavíráno v cizině, nebo cizinci na území České republiky, zařadili jsme jako další část naší práce kapitolu zabývající

se uzavírání manželství s mezinárodním prvkem a ověřováním listin k tomu potřebných.

V neposlední řadě jsme se také zaměřily na doklady potřebné pro zápis do svazku matriční knihy z hlediska jejich obsahu i formy a pokusili jsme se čtenáře seznámit s podobou matriční knihy a podobou jejího obsahu. V poslední kapitole jsme se zaměřili na poplatkovou povinnost související s uzavřením manželství podle zákona o správních poplatcích.

Informace pro jednotlivé kapitoly jsme čerpali jednak z platného pozitivního práva, ale také z odborných monografií, článků a příspěvků publikovaných at' už ve formě materiální, nebo elektronické. I když jsme se názorově ne vždy shodli s názory některých autorů, převažovaly situace, kdy jsme k názorové shodě s autory odborné literatury dospěli. Jednotlivé kapitoly jsme se pokusili co nejčastěji doplnit o přílohy obsahující podobu některých tiskopisů a dokumentů.

Doufáme tedy, že námi zpracovaná práce bude přínosem danému tématu, a že poznatky a znalosti získané při jejím zpracování využijeme jak v životě, tak v dalším studiu.

Resumé

Tématem této diplomové práce je uzavření manželství, které je po rekodifikaci soukromého práva v České republice upraveno zejména v „novém“ občanském zákoníku, v zákoně o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů a v prováděcí vyhlášce k tomuto zákonu. Cílem práce je analýza stávající právní úpravy na poli uzavření manželství a postupu při uzavírání manželství.

V počátku se práce zaměřuje na historickou právní úpravu počínaje od Všeobecného občanského zákoníku z roku 1811 až po zákon o rodině z roku 1963, který byl zrušen zmíněným občanským zákoníkem. V dalších kapitolách se práce zaměřuje na předpoklady vzniku manželství podle aktuální právní úpravy. Zejména se jedná o právní způsobilost snoubenců uzavřít manželství, o náležitosti sňatečného obřadu a nároky na osoby svědků.

V následující části se jedná o formy uzavření manželství, kterými jsou občanský a církevní sňatek. Dále práce pojednává o zvláštních formách uzavření manželství, kterými jsou uzavření manželství v zastoupení a uzavření manželství v přímém ohrožení života alespoň jednoho ze snoubenců.

Na zvláštní formy uzavření manželství pak navazujeme tematikou uzavření manželství s mezinárodním prvkem, a to jak na území České republiky, tak v zahraničí a zápisem těchto manželství do matriky.

V neposlední řadě pak práce pojednává o obsahu a formě dokladů potřebných k řádnému uzavření manželství a následnému zápisu tohoto svazku do knihy manželství. Konečně se práce orientuje na správní poplatky spojené s uzavřením manželství.

Informace pro naši práci jsme čerpali z platné právní úpravy, odborné literatury v podobě papírové i elektronické a případně z relevantní judikatury.

Doufáme, že naše práce bude pro dané téma přínosem, protože zpracování tohoto tématu není příliš četné.

This thesis deals with the topic of a conclusion of marriage, which has been, after the recodification of the private law in Czech Republic, modified in the „new“ Civil Code, in the Act about Register Offices, First Name and Surname and about Change of some Related Acts as well as in the implementing regulation to this act. The goal of this thesis is an analysis of the existing legal adjustments in the field of conclusion of marriage and its procedure.

The beginning of this thesis concerns the historical legal adjustments starting with the General Civil Code from 1811 and ending with the Family Act from 1963 which was invalidated by the above mentioned „new“ Civil Code. In the following chapters, the thesis concentrates on the preconditions of marriage commencement according to the current legal adjustments. It mainly focuses on the legal eligibility of the engaged couple to enter the marriage, on the requisites of the marriage ceremony and the claims on the best man and the made of honor.

The forms of a marriage ceremony, divided into a civil and an ecclesiastical marriage, are discussed in the next chapter in the row. Furthermore, the thesis deals with special forms of marriage ceremony as for example marriage by proxy or conclusion of marriage with direct danger of life of at least one of the engaged couple.

The topic of the special forms of the marriage ceremony expands with the subject of marriage with an international element on the territory of Czech Republic as well as abroad and the register entry of such a marriage.

Last but not least, the thesis looks into the content and form of the needed documents and the subsequent entry of a bond of marriage into the Book of Marriage. Finally, the thesis addresses the administration fees linked with the conclusion of marriage.

The information sources for this thesis include the current legal adjustment, technical literature in paper as well as in electronic version and even the relevant judicature.

The author of this thesis hopes that his work will be a contribution to the given topic due to its rare processing.

Seznam pramenů a použité literatury

Prameny

1) Zákony

Císařský patent č. 946/1811 Sb.z.s., Všeobecný občanský zákoník rakouský, ze dne 1.6.1811, ve znění k 1.1.1904.

Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ze dne 7.12.1949, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 268/1949 Sb., zákon o matrikách, ze dne 7.12.1949, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 59/1952 Sb., zákon o uzavírání manželství s cizinci, ze dne 29.10.1952.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ze dne 4.12.1963, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ze dne 6.4.1967, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ze dne 5.12.1991, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ze dne 6.3.1997, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, ze dne 24.2.2000, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ze dne 12.4.2000, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ze dne 2.8.2000, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 234/2004 Sb., o správních poplatcích, ze dne 26.11.2004, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ze dne 8.1.2009, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ze dne 3.2.2012, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ze dne 25.1.2012, ve znění pozdějších předpisů.

2) *Ostatní*

Informace Ministerstva vnitra č. 8/2015, ze dne 21.4.2015, *Jednací jazyk u svatebního obřadu.*

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 235/1995 Sb., o podepsání smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o úpravě některých otázek na úseku matrik a státního občanství.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 287/1998 Sb., o sjednání Evropské úmluvy o zrušení ověřování listin vyhotovených diplomatickými zástupci nebo konzulárními úředníky.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 45/1999 Sb., o přístupu České republiky k Úmluvě o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 108/2004 Sb.m.s., o sjednání Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 8.6.2001.

Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 124/1968 Sb., o Úmluvě o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství, ze dne 5.8.1968.

Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 32/1969 Sb., o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích, ze dne 12.2.1969.

Literatura

1) Monografie

BEJČEK, Josef; HAJN, Petr; POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. 410 s.

DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha a.s., 2013. 176 s.

DVOŘÁK, Jan; MALÝ, Karel a kol. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 687 s.

DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZULÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 436 s.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. 826 s.

HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 349 s.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka; JANÁK, Jan; DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích – od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. 570 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 586 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. 366 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vyd. Praha: Leges, 2014. 1248 s.

JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo – zvláštní část*. 5. doplněné vydání. Brno: MU Brno, 2004. 399 s.

KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 1995. 386 s.

ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 491 s.

POLIŠENSKÁ, Petra; FEBEROVÁ, Radka; STUHLÍK, Zdeněk. *Musíš znát...Rodinné právo. Manželství*. Praha: Wolters Kluwer 2017, 260 s.

SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David; LEVÝ, Jiří; HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015. 1054 s.

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 752 s.

VALEŠ, Václav. *Konfesní právo – průvodce studiem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 239 s.

VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel; KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 694 s.

WIPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka; SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2. opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 236 s.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří. *Občanské právo hmotné. Svazek 2., Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 196 s.

2) Články a příspěvky

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo*. Sborník přednášek ze Semináře k novému občanskému zákoníku pro zástupce krajů. 2012.

PSUTKA, Jindřich. *Konference k připravované rekodifikaci občanského zákoníku*. Ad Notam: Notářský časopis. Praha: C.H.Beck, 2006, roč. 12., č. 1, str. 31–34.

SAMSONOVÁ, Veronika. *Matriky – základní správní činnosti na úseku matrik v oblasti uzavření manželství*. Veřejná správa. Praha: Ministerstvo vnitra, 2017, č. 24, str. 12 – 13.

VOŠTOVÁ, Lucie. *Nad problematikou ověřování veřejných listin ve vztahu k zahraničí*. Ad Notam: Notářský časopis. Praha: C.H.Beck, 2003. roč. 9., č. 6, str. 122 – 126.

Judikatura

Nejvyšší soud. Rozhodnutí sp. zn. Rv I 245/21, ze dne 7.6.1921.

Nejvyšší soud ČSR. *Soudní řízení. Manželství*. sp.zn.: Cpj 179/75, ze dne 31.5.1976.

Nejvyšší správní soud. Rozsudek č.j. 1 As 58/2013-43, ze dne 2.10.2013.

Vrchní soud v Praze. Usnesení č.j. 7 Cmo 266/2016, ze dne 2.5.2017.

Elektronické zdroje

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Uzavírání sňatků v zahraničí*. [cit. 15.3.2019].

Právní rádce [online]. 21.7.2006. Dostupné z URL:

<https://pravniradce.ihned.cz/c1-18938440-uzavirani-snatku-v-zahranici>.

Český statistický úřad [online]. *Vývoj obyvatelstva České republiky, Sňatečnost*. [cit. 3.10.2018]. Dostupné z URL:

<https://www.czso.cz/documents/10180/61565976/1300691802.pdf/19cba6cb-e958-48bf-a239-ab1d8019aca9?version=1.2>.

HAMANOVÁ, Kateřina; HRUBAN, Vojtěch. *Incest a genetické zatížení – 3. Soudobé příbuzenské sňatky ve světě*. [cit. 1.2.2019]. Vesmír [online]. 5.1.2000. Dostupné z URL: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2000/cislo-1/incest-geneticke-zatizeni.html>.

Ministerstvo kultury [online]. *Rejstřík církví a náboženských společností*.

[cit. 21.2.2019]. Dostupné z URL: http://www3.mkcr.cz/cns_internet/.

Ministerstvo kultury [online]. *Zvláštní práva církví a náboženských společností*.

[cit. 21.2.2019]. Dostupné z URL: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/prehled-zvlastnich-prav-cns_2-1223.doc.

Ministerstvo vnitra [online]. *Uzavření manželství zmocněncem*. [cit. 6.3.2019]. Dostupné z URL: <https://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-manzelstvi-zmocnencem.aspx>.

MOTEJL, Otakar; VALÁŠEK, Miloš. *Matriční úřady*. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv [online]. 9.4.2008. [cit. 22.2.2019]. Dostupné z URL: https://www.ochrance.cz/uploads/tx_odlistdocument/matricni_urady.pdf. 134 s.

Ústav pro jazyk Český Akademie věd České republiky [online]. *Internetová jazyková příručka. Přechylování*. [cit. 20.3.2019]. Dostupné z URL: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=700#nadpis7>.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Forma právních jednání – II*. Právní prostor [online]. 30.7.2015. [cit. 28.1.2019]. Dostupné z URL: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/k-vyklad-pravnich-jednani-ii>.

Přílohy

Seznam příloh:

1)	Dotazník k uzavření manželství.....	I
2)	Církev a náboženské společnosti oprávněné uzavírat v ČR církevní sňatky	III
3)	Žádost o vydání osvědčení k uzavření církevního sňatku	IV
4)	Osvědčení k uzavření církevního sňatku	V
5)	Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství	VI
6)	Žádost o zápis o uzavření manželství	VII
7)	Apostilační doložka	XI
8)	Úvodní list knihy manželství	XII
9)	List knihy manželství	XIII
10)	Oddací list	XV
11)	Protokol o uzavření manželství.....	XVI

Příloha č. 1: Dotazník k uzavření manželství:

DOTAZNÍK K UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

	MUŽ	ŽENA
Jméno, popř. jména a příjmení		
Rodné příjmení		
Datum, místo a okres (stát) narození		
Rodné číslo		
Osobní stav		
Státní občanství		
Bydliště (trvalý pobyt)		
Údaje pro statistické zjišťování: – datum rozvodu (ovdovění)		
– nejvyšší dosažené vzdělání		
– kolikáté manželství uzavírá?		

Prohlášení o uzavření manželství bychom chtěli učinit před

.....
(název úřadu)

v obřadní místnosti úřadu*)

na jiném vhodném místě*)

Jsme si vědomi, že při uzavření manželství jsme povinni učinit dohodu o užívání příjmení. Předběžně jsme se dohodli, že budeme po uzavření manželství:

a) užívat společné příjmení

b) užívat každý své dosavadní příjmení
a společné děti budou užívat příjmení

c) užívat společné příjmení a muž*) – žena*)
bude užívat a na druhém místě uvádět
příjmení předchozí, tj.

muž:
žena:
děti:

*) nehodící se škrtněte

Dotazník k uzavření manželství

Bereme na vědomí, že při uzavření manželství budeme prohlašovat, že nám nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství, že navzájem známe svůj zdravotní stav, a že jsme zvážili úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství.

Máme spolu již tyto děti – jméno a příjmení, datum a místo narození – nutno doložit rodným listem dětí

.....
.....

Dohoda o příjmení se bude vztahovat i na toto dítě (dětí) nevěsty, jehož (jejichž) otec není znám – nutno doložit rodným listem dítěte (dětí):

.....

V

.....

podpis muže

.....

podpis ženy

ČÁST 2 – DOKLADY K UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ (VYPLNÍ MATRIKÁŘ)

Předloženy byly tyto doklady:	Předloženy byly tyto doklady:
1. Občanský průkaz**) č. _____ v _____	1. Občanský průkaz**) č. _____ v _____
2. Rodný list vydaný v _____ dne _____ roč. _____ č. _____	2. Rodný list vydaný v _____ dne _____ roč. _____ č. _____

**) případně povolení k trvalému pobytu nebo cizozemský cestovní pas

Poznámky:

.....
razítko a podpis matrikáře

(zdroj: Vyhláška ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 8.6.2001).

Příloha č. 2: Seznam církví a náboženských společností oprávněných konat v České republice obřady, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky podle ust. § 7 odst. 1 ZCNS:

Apoštolská církev,
Bratrská jednota baptistů,
Církev adventistů sedmého dne,
Církev bratrská,
Církev československá husitská,
Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů,
Církev řeckokatolická,
Církev římskokatolická,
Českobratrská církev evangelická,
Evangelická církev augsburského vyznání v České republice,
Evangelická církev metodistická,
Federace židovských obcí v České republice,
Jednota bratrská,
Křesťanské sbory,
Luterská evangelická církev a.v. v České republice,
Náboženská společnost českých unitářů,
Náboženská společnost Svědkové Jehovovi,
Novoapoštolská církev v České republice,
Pravoslavná církev v českých zemích,
Slezská církev evangelická augsburského vyznání,
Starokatolická církev v České republice.

(zdroj: Ministerstvo kultury [online]. Zvláštní práva církví a náboženských společností. [cit. 21.2.2019]. Dostupné z URL: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/prehled-zvlastnich-prav-cns_2-1223.doc).

Příloha č. 3: Žádost o vydání osvědčení k uzavření církevního sňatku:

ŽÁDOST O VYDÁNÍ OSVĚDČENÍ
o tom, že snoubenci splnili všechny požadavky zákona pro uzavření
platného manželství před orgánem církve

Žádáme o vydání osvědčení pro uzavření platného manželství před
orgánem církve, který hodláme uzavřít dne

snoubenci	pan		slečna, pani	
Jméno a příjmení				
Rodné příjmení				
Datum narození				
Rodné číslo				
Místo narození (obec, okres / stát)				
Stav				
Státní občanství				
Trvalé bydliště (obec, ulice, okres / stát)				
Číslo OP (pasu, povolení k pobytu), vydán kým, kdy				
Rodný list, vydán kým, kdy	Sv. Str.	roč. poř.č.	Sv. Str.	roč. poř.č.
Rozsudek o rozvodu vydal kdo, ze dne, č.j., právní moc				
Úmrtí list, vydán kým, den úmrtí	Sv. Str.	roč. poř.č.	Sv. Str.	roč. poř.č.
Vysvědčení o právní způsobilosti, vydané kým, dne, platnost do				

V Brně dne

.....
podpis muže

.....
podpis ženy

Osvědčení převzal(a) osobně dne

(zdroj: Městská část Brno-střed [online]. Manželství - vydání „osvědčení k církevnímu sňatku“. [cit. 5.3.2019]. Dostupné z URL: <http://www.brno-stred.cz/file/64.>.)

Příloha č. 4: Osvědčení k uzavření církevního sňatku:

Čj.:

OSVĚDČENÍ

.....
(název matričního úřadu)

OSVĚDČUJE,

ŽE SNOUBENCI

MUŽ:

jméno(a) a příjmení roz.

datum narození r. č.

státní občanství stav

bydliště

A

ŽENA:

jméno(a) a příjmení roz.

datum narození r. č.

státní občanství stav

bydliště

SPLNILI VŠECHNY POŽADAVKY OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU PRO UZAVŘENÍ CÍRKEVNÍHO SŇATKU.

Toto osvědčení je platné po dobu 6 měsíců ode dne vydání.

V

Dne

.....
jméno, příjmení a podpis matrikáře“.

(zdroj: Vyhláška ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 8.6.2001).

Příloha č. 5: Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství:

**ČESKÁ REPUBLIKA
CZECH REPUBLIC
TSCHECHISCHE REPUBLIK
ЧЕШСКАЯ РЕСПУБЛИКА**

Čj.: _____ dne _____

**VYSVĚDČENÍ o právní způsobilosti k uzavření manželství
CERTIFICATE of no impediment to marriage
Ehefähigkeitszeugnis
СВИДЕТЕЛЬСТВО о правоспособности вступить в брак**

okres (District, Kreis, Район) _____

osvědčuje, že občan(ka) České republiky (bezdomovec), (hereby certifies that citizen of the Czech Republic (stateless person), bestätigt hiermit, dass der tschechische Staatsangehörige (Heimatlose), свидетельствует, (что гражданин Чешской республики (лицо без постоянного места жительства)

Jméno a příjmení
Name and surname
Vorname und Name
имя, фамилия
rodné číslo _____

nar. _____ v _____
born _____ at _____
geb. am _____ in _____
день, месяц, год _____ место рождения _____

rodinný stav (svobodný-svobodná, rozvedený-rozvedená, vdovec-vdova, zaniklé partnerství), marital status (single, divorced, widowed, terminated partnership), Familienstand (ledig, geschieden, Witwer/Witwe, erloschene Partnerschaft), семейное положение (холостой-незамужняя, разведенный-разведенная, вдовец-вдова, партнерство, ставшее недействительным)
bytem _____
residing at _____
wohnhaft in _____
Постоянное жительство _____

je podle českého právního řádu způsobilý(á) uzavřít manželství (is competent under Czech law to marry, nach dem tschechischen Recht zur Eheschliessung befähigt ist), имеет в соответствии с чешским законодательством право вступить в брак.

Vysvědčení se vystavuje k uzavření manželství s (The certificate is issued for the purpose of marriage to, Dieses Ehefähigkeitszeugnis wird ausgestellt zur Eheschliessung mit, Свидетельство выдано для вступления в брак с)

Jméno a příjmení (Name and surname, Vorname und Name, имя, фамилия) _____

Datum narození (Date of birth, Geburtsdatum, День, месяц, год рождения) _____

v (at, in, место) _____

bydliště (Residing at, wohnhaft in, Постоянное жительство) _____

Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství má platnost šest měsíců.
The certificate of no impediment to marriage is valid for six months.
Das Ehefähigkeitszeugnis ist sechs Monate gültig.
Свидетельство о правоспособности вступить в брак действительно в течение шести месяцев.

Matrikář (Matrikenführer, Registrar, Работник загса) _____

Číslo zúčtovatelného tiskopisu: V 000000
PANTONE 491 U

(zdroj: Vyhláška ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 8.6.2001.).

Příloha č. 6: Žádost o zápis o uzavření manželství:

Žádost o zápis uzavření manželství

sepsaná dne u.....
s

(údaje žadatele/lky: jméno popř. jména a příjmení, datum narození, adresa trvalého pobytu)

k provedení zápisu manželství do zvláštní matriky vedené Úřadem městské části města Brna, Brno - střed, podle ustan. § 1, § 3 odst. 5) a § 43 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o matrikách) a vydání oddacího listu.

Datum uzavření manželství

místo uzavření manželství*)

Údaje manželů:

MUŽ

Jméno, příp. jména a příjmení

příp. rodné příjmení

datum narození RČ

místo narození *)

osobní stav (před uzavřením manželství)

státní občanství (nynější)

trvalý nebo poslední trvalý pobyt na území České republiky (pokud byl)

Otec

Jméno/a, příjmení roZ.

datum a místo narození*)

Matka

Jméno/a, příjmení roZ.

datum a místo narození*)

ŽENA

Jméno, příp. jména a příjmení

příp. rodné příjmení

datum narození RČ

místo narození*)

osobní stav (před uzavřením manželství)

státní občanství (nynější)

trvalý nebo poslední trvalý pobyt na území České republiky (pokud byl)

.....

Otec

Jméno/a, příjmení ROZ.

datum a místo narození*)

Matka

Jméno/a, příjmení ROZ.

datum a místo narození*)

Údaje svědků:

Jméno/a, příjmení

RČ, případně datum a místo narození*)

Jméno/a, příjmení

RČ, případně datum a místo narození*)

Dohoda o příjmení:

Je uvedena na cizozemském oddacím listu

A. Žádáme o zápis dohody o příjmení manželů v souladu s ustan. §§ 660 a 662 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění v podobě uvedené na cizozemském oddacím listu a dohodli jsme se, že budeme užívat:

- a) společné příjmení
- b) každý své dosavadní příjmení a společné děti
budou užívat příjmení (příjmení jednoho z manželů)
- c) společné příjmení a muž-žena bude užívat a na muž:.....
druhém místě uvádět příjmení předchozí, t.j. žena:.....
děti:

B. Žádáme o zápis dohody o příjmení dle ustan. § 70 odst. 5 zákona o matrikách v podobě uvedené na cizozemském oddacím listu, která neodpovídá dohodě o příjmení manželů dle ustan. §§ 660 a 662 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění a to:

muž:

žena:

pro společné děti volíme příjmení (*příjmení jednoho z manželů, které vyplývá z výše uvedené dohody*):

.....

.....
podpis muže

.....
podpis ženy

Není uvedena na cizozemském oddacím listu

A. Žádáme o zápis dohody o příjmení manželů v souladu s ustan. §§ 660 a 662 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění a dohodli jsme se, že budeme užívat:

- a) společné příjmení
- b) každý své dosavadní příjmení a společné děti
budou užívat příjmení (příjmení jednoho z manželů)
- c) společné příjmení a muž-žena bude užívat a na muž:.....
druhém místě uvádět příjmení předchozí, t.j. žena:.....
děti:

B. Žádáme o zápis dohody o příjmení dle ustan. § 70 odst. 5 zákona o matrikách v podobě uvedené v dokladu totožnosti - potvrzení cizího státu (*nehodící se škrtněte*), která neodpovídá dohodě o příjmení manželů dle ustan. §§ 660 a 662 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění a to:

muž:

žena:

pro společné děti volíme příjmení (*příjmení jednoho z manželů, které vyplývá z výše uvedené dohody*):

.....

.....
podpis muže

.....
podpis ženy

Zápis o uzavření manželství byl vyplněn na základě předložení těchto dokladů:

Státní občanství České republiky manžela občana ČR ověřeno:

- případně zjištěno dle OP/CD:
/druh a číslo dokladu totožnosti, vydán kde, kým, platnost/

Státní občanství České republiky manželky občanky ČR ověřeno:

- případně zjištěno dle OP/CD:
/druh a číslo dokladu totožnosti, vydán kde, kým, platnost/

Poučení:

Přestupku se dopustí fyzická osoba tím, že

- úmyslně uvede nesprávný nebo neúplný údaj správnímu orgánu anebo mu požadovaný údaj zatají nebo uvede nesprávný anebo neúplný údaj v čestném prohlášení u správního orgánu (dle § 2, odst. 2, písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, v platném znění)
- úmyslně uvede nesprávný nebo neúplný údaj správnímu orgánu anebo mu požadovaný údaj zatají za účelem získání neoprávněné výhody (dle § 2, odst. 2, písm. b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, v platném znění)

Poskytnutím osobních údajů na tomto formuláři dochází ke zpracování osobních údajů za účelem vyřízení příslušné žádosti, vedení správního řízení a následně za účelem archivace, a to vše zvláštní matrikou, která je oddělením Odboru matricy Úřadu městské části Brno-střed. Více informací o zpracování osobních údajů a vašich právech naleznete v Zásadách ochrany osobních údajů na webových stránkách www.brno-stred.cz/zasady-ochrany-osobnich-udaju.

.....
podpis žadatele/lky

Totožnost žadatele/lky ověřena dle:
/druh a číslo dokladu totožnosti, vydán kde, kým, platnost/

.....
Totožnost žadatele/lky ověřil (razítko a podpis MÚ - ZÚ)

***)u údajů v ČR se vyplňuje obec a okres, v cizině obec a stát**

(zdroj: Městská část Brno-střed [online]. Matrika. [cit. 16.3.2019]. Dostupné z URL: http://www.brno-stred.cz/file/6216_5_1/).

Příloha č. 7: Apostilační doložka:

APOSTILLE (Convention de La Haye du 5 octobre 1961)	
1. Stát	
Tato veřejná listina	
2. byla podepsána	
3. jehož funkce	
4. opatřena razítkem	
OVĚŘENO	
5. v	6. dne
7. kým	
8. čís.	
9. kolek razítko	10. podpis

Velikost odpovídá minimálnímu přípustnému rozměru apostilační doložky – 90 x 90 mm.

(zdroj: Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky k Úmluvě o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin č. 45/1999 Sb.).

Příloha č. 8: Úvodní list knihy manželství:

KNIHA MANŽELSTVÍ

Počet matričních listů:

(název matričního úřadu)

okres:

Matriční kniha je vedena pro:

Uvedené údaje ověřil matrikář úřadu s rozšířenou působností nebo krajského úřadu – jméno a příjmení:

Úřední razítko úřadu s rozšířenou působností nebo krajského úřadu:

Datum ověření:

Podpis:

Úvodní list matriční knihy manželství – 110 g

(zdroj: Vyhláška ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 8.6.2001.)

Příloha č. 9: List knihy manželství:

Místo uzavření manželství	
Den, měsíc a rok uzavření manželství	
MUŽ	jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
	den, měsíc, a rok narození
	místo narození, okres/stát
	rodné číslo osobní stav
	státní občanství
RODIČE MUŽE	otec – jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
	den, měsíc, rok a místo narození, okres/stát
	matka – jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
	den, měsíc, rok a místo narození, okres/stát
ŽENA	jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
	den, měsíc, a rok narození
	místo narození, okres/stát
	rodné číslo osobní stav
	státní občanství
RODIČE ŽENY	otec – jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
	den, měsíc, rok a místo narození, okres/stát
	matka – jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
	den, měsíc, rok a místo narození, okres/stát

DOHODA MANŽELŮ O PŘÍJMENÍ	společné	
	každý své dosavadní a děti příjmení	
	spolu s příjmením společným bude	užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí, tj:
SVĚDKOVĚ	jméno a příjmení	
	rodné číslo, popř. datum a místo narození	
	jméno a příjmení	
	rodné číslo, popř. datum a místo narození	
<p>Záznamy a opravy před podpisem Zapsáno na základě protokolu o uzavření manželství (cizozemského matričního dokladu) vyhotoveného (dne, kým)</p>		
Datum provedení zápisu		Podpis matrikáře
<p>Dodatečné záznamy a opravy</p>		

(zdroj: Vyhláška ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 8.6.2001.).

Příloha č. 10: Oddací list:

ČESKÁ REPUBLIKA
ODDACÍ LIST

v knize manželství matričního úřadu

okres

ve svazku roč. strana/list poř. č.

Místo uzavření manželství		
Den, měsíc, rok uzavření manželství		
	muž	žena
Jméno(a) a příjmení, popř. rodná příjmení		
Den, měsíc, rok a místo narození, okres/stát		
Rodné číslo		
Osobní stav		
Jméno(a) a příjmení, popř. rodná příjmení rodičů		
Dohoda o příjmení: muž: žena: děti:		
Poznámka		

V

dne

.....
jméno, příjmení a podpis matrikáře

Číslo zúčtovatelného tiskopisu: O 000000

PANTONE 691 U

(zdroj: Vyhláška ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 8.6.2001.)

PROTOKOL O UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

Dne

Před
(název úřadu a místo uzavření manželství)

Muž:

Jméno(a) a příjmení,
popř. rodné příjmení
..... totožnost
..... prokázána.....
datum a místo,
okres (stát) narození.....
..... rodné číslo.....
osobní státní
stav..... občanství.....

rodiče muže:

otec- jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
..... datum narození
místo, okres (stát)
narození.....
matka - jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení
..... datum narození
místo, okres (stát)
narození.....

Žena:

Jméno(a) a příjmení,
popř. rodné příjmení.....
..... totožnost
..... prokázána
datum a místo,
okres (stát) narození
..... rodné číslo.....

osobní státní
stav občanství

rodiče ženy:

otec- jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení

..... datum narození

místo, okres (stát)

narození.....

matka - jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení

..... datum narození

místo, okres (stát)

narození.....

Před oddávajícím:.....

(jméno, příjmení, funkce)

za přítomnosti matrikáře.....

(jméno, příjmení)

snoubenci projevili vůli, že spolu vstupují do manželství, a prohlásili, že jim nejsou známy překážky, které by jim bránily uzavřít manželství, že navzájem znají svůj zdravotní stav a že zvažili uspořádání budoucích majetkových poměrů, svého bydlení a hmotné zajištění po uzavření manželství.

Snoubenci se dohodli, že

a) příjmení jednoho z nich bude jejich muž
příjmením společným žena

b) si oba svá příjmení ponechají a prohlásili, muž
které z jejich příjmení bude příjmením žena
jejich společných dětí děti

c) příjmení jednoho z nich bude jejich muž
příjmením společným, a muž - žena *), jehož žena
- jejíž*) příjmení nemá být příjmením děti
společným, bude ke společnému příjmení na
druhém místě připojovat své dosavadní
příjmení

Dohoda o příjmení se vztahuje i na toto dítě (děti) nevěsty, jehož (jejichž) otec není znám (nutno ověřit v příslušné knize narození) – dokládá se rodným listem dítěte (děti):

.....

Žena žádá, aby její příjmení, vyplývající z dohody o příjmení po uzavření manželství, bylo v knize manželství zapsáno v mužském tvaru:, protože je

- a) cizinkou,
- b) státní občankou České republiky, která má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině,
- c) státní občankou České republiky, jejíž manžel je cizinec,
- d) státní občankou České republiky, která je jiné než české národnosti.*)

*) nehodící se škrtněte

Svědkové:

1. jméno(a) a příjmení.....

rodné číslo, popř. datum, místo a okres (stát) narození

2. jméno(a) a příjmení.....

rodné číslo, popř. datum, místo a okres (stát) narození

Tlumočník:

Muži - ženě - snoubencům^{*)} bylo prominuto předložení těchto dokladů:

Okresní soud v udělil

nezletilému, který není plně svéprávný a dovršil šestnácti let věku (muž - žena^{*)})

povolení k uzavření manželství rozhodnutím ze dnečj....., které nabylo právní moci dne.....

*) nehodící se škrtněte

Dohoda o příjmení se vztahuje i na toto dítě (děti) nevěsty, jehož (jejichž) otec není znám (nutno ověřit v příslušné knize narození) – dokládá se rodným listem dítěte (děti):

.....

Žena žádá, aby její příjmení, vyplývající z dohody o příjmení po uzavření manželství, bylo v knize manželství zapsáno v mužském tvaru:, protože je

- a) cizinkou,
- b) státní občankou České republiky, která má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině,
- c) státní občankou České republiky, jejíž manžel je cizinec,
- d) státní občankou České republiky, která je jiné než české národnosti.*)

***) nehodící se škrtněte**

Svědkové:

1. jméno(a) a příjmení.....

rodné číslo, popř. datum, místo a okres (stát) narození

2. jméno(a) a příjmení.....

rodné číslo, popř. datum, místo a okres (stát) narození

Tlumočník:

Muži - ženě - snoubencům ^{*)} bylo prominuto předložení těchto dokladů:

Okresní soud v udělil

nezletilému, který není plně svéprávný a dovršil šestnácti let věku (muž - žena ^{*)})

povolení k uzavření manželství rozhodnutím ze dnečj....., které nabylo právní moci dne.....

***) nehodící se škrtněte**

(zdroj: Vyhláška ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 8.6.2001.).